

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 27 czerwca 2019 r.

Poz. 4706

UCHWAŁA NR IX/106/2019 RADY MIASTA RADZIONKÓW

z dnia 19 czerwca 2019 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Radzionków

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506), oraz art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1-4 w związku z art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r., poz. 1398, t.j.), a także Uchwały Nr LVI/473/2010 Rady Miasta Radzionków z dnia 30 września 2010 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radą działalności pożytku publicznego lub z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,

Rada Miasta Radzionków uchwala, co następuje:

§ 1. Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Radzionków, w granicach określonych w załączniku nr 1 i nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Obszary wskazane w paragrafie 1. zostały wyznaczone na podstawie Diagnozy, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XXIV/193/2016 roku Rady Miasta Radzionków dnia 29 czerwca 2016 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Radzionków.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Radzionków.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

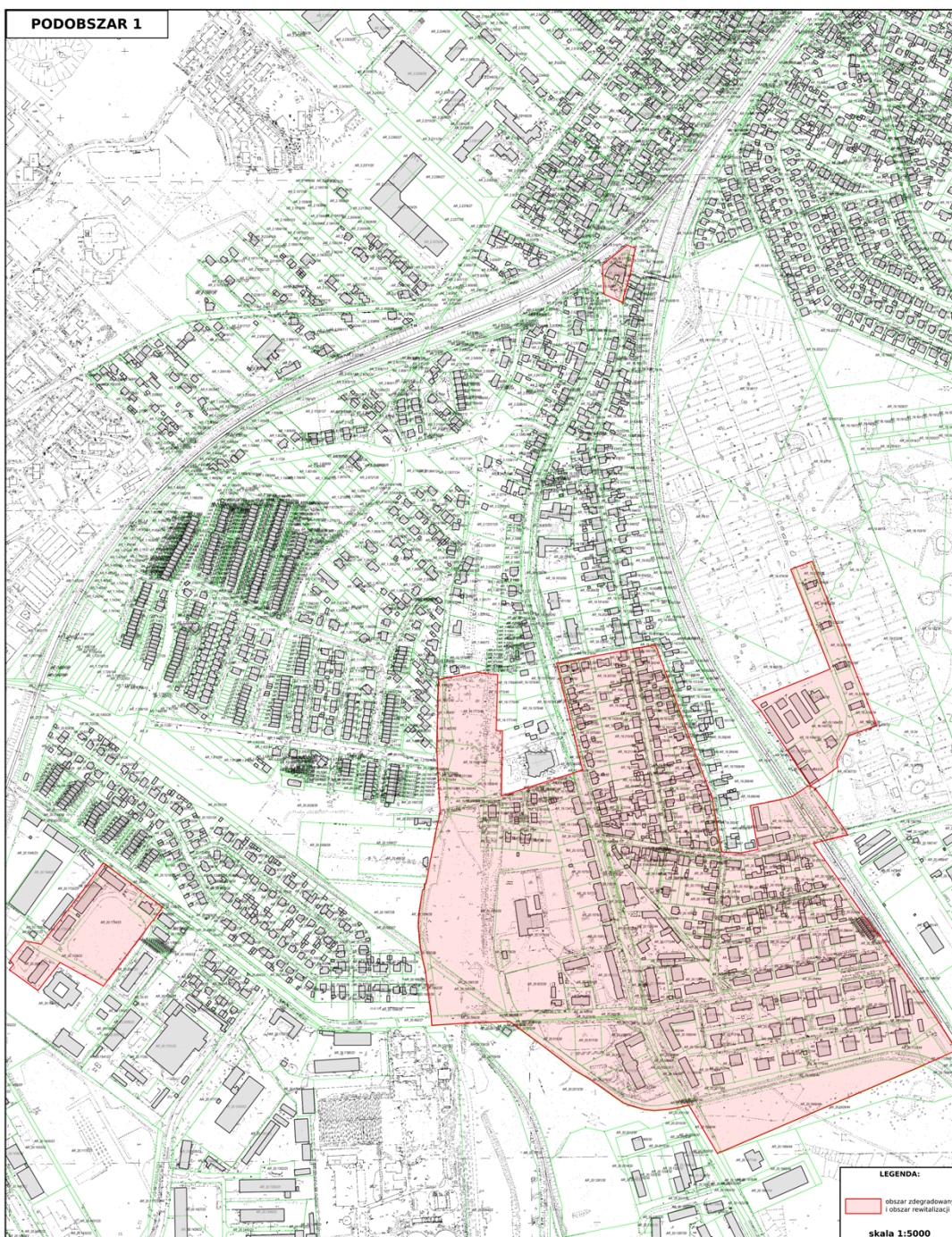
Przewodniczący Rady

mgr inż. Stefan Hajda

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr IX/106/2019

Rady Miasta Radzionków

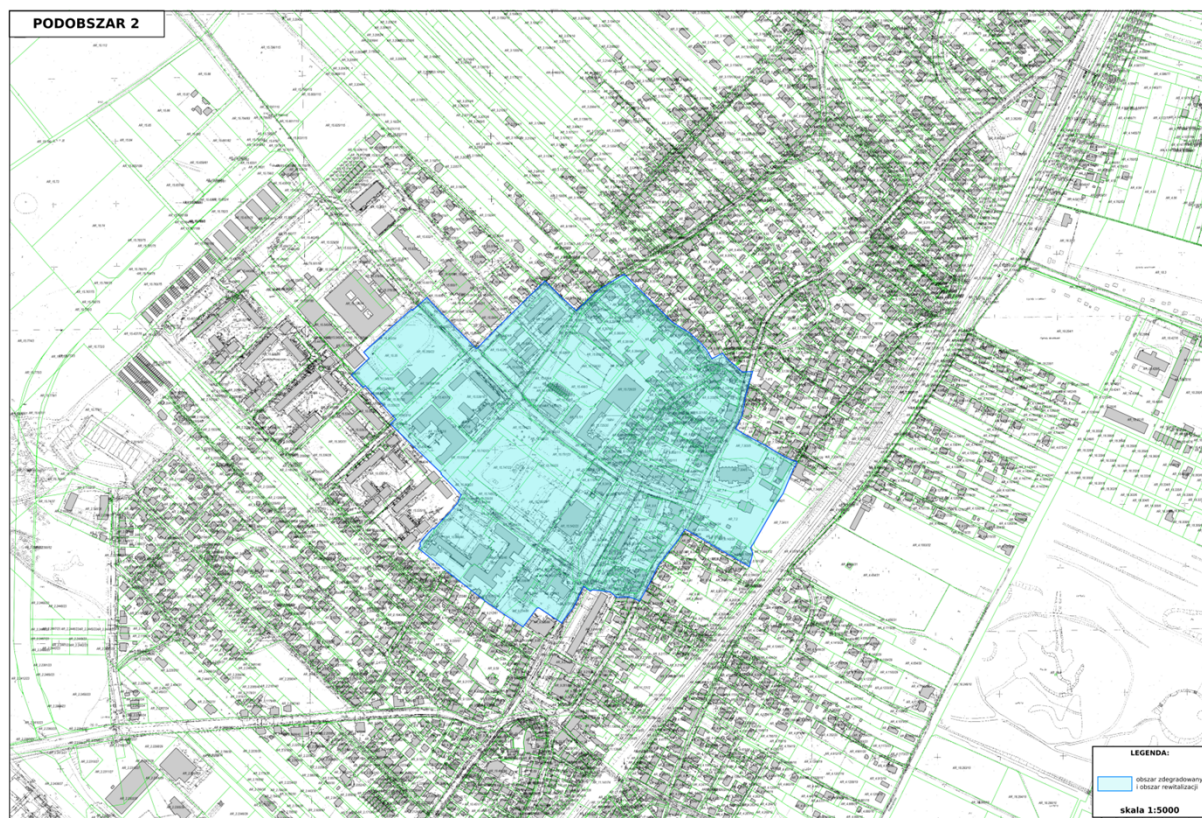
z dnia 19 czerwca 2019 r.

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr IX/106/2019

Rady Miasta Radzionków

z dnia 19 czerwca 2019 r.

Załącznik Nr 3 do uchwały Nr IX/106/2019

Rady Miasta Radzionków

z dnia 19 czerwca 2019 r.

DIAGNOZA - GPR **NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH GMINY RADZIONKÓW**

Spis treści

1 DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

1.1 ANALIZA KONCENTRACJI NEGATYWNYCH ZJAWISK

1.1.1 SFERA SPOŁECZNA⁶

1.1.2 SFERA GOSPODARCZA³²

1.1.3 SFERA ŚRODOWISKOWA³³

1.1.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA³⁸

1.1.5 SFERA TECHNICZNA⁴¹

1.2 ZIDENTYFIKOWANY OBSZAR ZDEGRADOWANY⁴⁴

SPIS MAP

Mapa 1 Wyznaczone obręby na potrzeby diagnozy obszaru zdegradowanego w mieście Radzionków⁴

Mapa 2 Rozłożenie mieszkańców na obszarze miasta Radzionków⁵

Mapa 3 Obręby o liczbie mieszkańców większej niż średnia dla całego miasta⁶

Mapa 4 Obręby o udziale osób korzystających ze świadczeń OPS wyższym niż średnia dla gminy⁹

Mapa 5 Rozkład osób w wieku powyżej 64 r.ż. w obszarach zamieszkałych gminy¹²

Mapa 6 Obręby o większym udziale osób w wieku powyżej 64 r.ż.¹³

Mapa 7 Obręby o większym udziale osób w wieku powyżej średniej dla gminy Radzionków¹⁴

Mapa 8 Obręby o większym udziale osób korzystających z pomocy OPS niż średnia dla gminy¹⁶

Mapa 9 Obręby o większym udziale osób zameldowanych w dotychczasowym miejscu dłużej niż średnio na terenie gminy³¹

Mapa 10 Obręby na terenie których znajdują się w części lub całości zabytki nieruchome wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków⁴⁰

Mapa 11 Obręby w których średni wiek budynków wielorodzinnych jest wyższy niż średnia dla miasta (zakończenie budowy przed 1920 r.)⁴³

Mapa 12 Obręby, w których występuje kumulacja problemów społecznych⁴⁵

Mapa 13 Zdegradowany Podobszar 1 wyznaczony na podstawie danych⁴⁷

Mapa 14 Zdegradowany Podobszar 2 wyznaczony na podstawie danych⁴⁸

SPIS TABEL

*Tabela 1 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w odniesieniu do gminy, powiatu i województwa*7

*Tabela 2 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg ulic w latach 2003 i 2015*8

*Tabela 3 Wybrane dane demograficzne*11

*Tabela 4 Dane dotyczące rynku pracy*15

*Tabela 5 Bezrobotni i poszukujący pracy*18

*Tabela 6 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – Ogółem*19

*Tabela 7 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – Kobiety*21

*Tabela 8 Wybrane dane - edukacja*24

*Tabela 9 Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.*24

*Tabela 10 Wyniki uczniów z egzaminu kończącego szkołę podstawową w woj. śląskim, powiecie tarnogórskim i mieście Radzionków*25

*Tabela 11 Wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego w woj. woj. śląskim, powiecie tarnogórskim i mieście Radzionków*25

*Tabela 12 Obszary (ulice) w których odnotowano więcej niż 3 wykroczenia – dane SM*28

*Tabela 13 Obszary (ulice) w których odnotowano więcej niż 3 wykroczenia – dane Policji*29

*Tabela 14 Podmioty w gospodarce narodowej*33

*Tabela 15 Zasoby mieszkaniowe*42

*Tabela 16 Wskaźniki identyfikacji obszaru zdegradowanego*44

1 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Głównym celem niniejszej diagnozy jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego w mieście Radzionków. Zgodnie z *Wytycznymi* **obszar zdegradowany** jest to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

W niniejszym *Programie* obszar zdegradowany został wyznaczony zgodnie z *Wytycznymi* w oparciu o pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych jest analiza w zakresie następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyróżnia się trzy typy obszarów rewitalizacji:

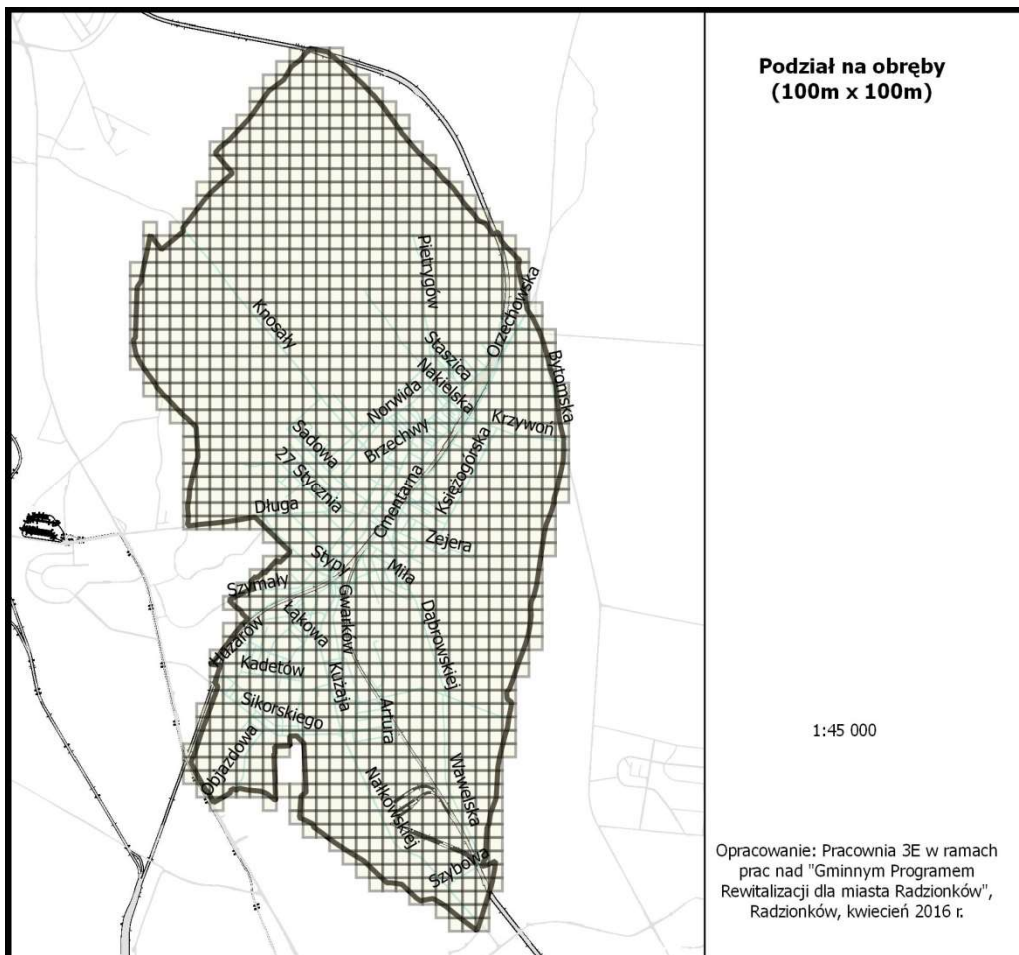
1. Typ I Zasadniczy przedmiot rewitalizacji tj. obszary koncentracji problemów społecznych (tereny z przeważającą funkcją mieszkaniową),
2. Typ II Obszary warunkowej rewitalizacji tj. obszary przemysłowe, powojkowe, pokolejowe i inne zdegradowane,
3. Typ III Obszary niepodlegające rewitalizacji:
  - a) Tereny niezurbanizowane: pola, łąki, lasy, wody powierzchniowe (poza wyjątkami), nieużytki i inne,
  - b) Tereny zurbanizowane: przemysłowe, wojskowe, kolejowe i inne.

Biorąc pod uwagę, że miasto Radzionków należy do miast małych oraz ma ograniczony potencjał w zakresie realizacji projektów własnych, należy skoncentrować się na typie I tj. z przeważającą funkcją mieszkaniową.

W celu dokonania bardziej szczegółowej analizy obszar miasta został podzielony na obręby o rozmiarach 100 m x 100 m. Łączna liczba obrębów obejmująca powierzchnię całego miasta wyniosła 1435 obrębów.

Mapa 1 Wyznaczone obręby na potrzeby diagnozy obszaru zdegradowanego w mieście Radzionków

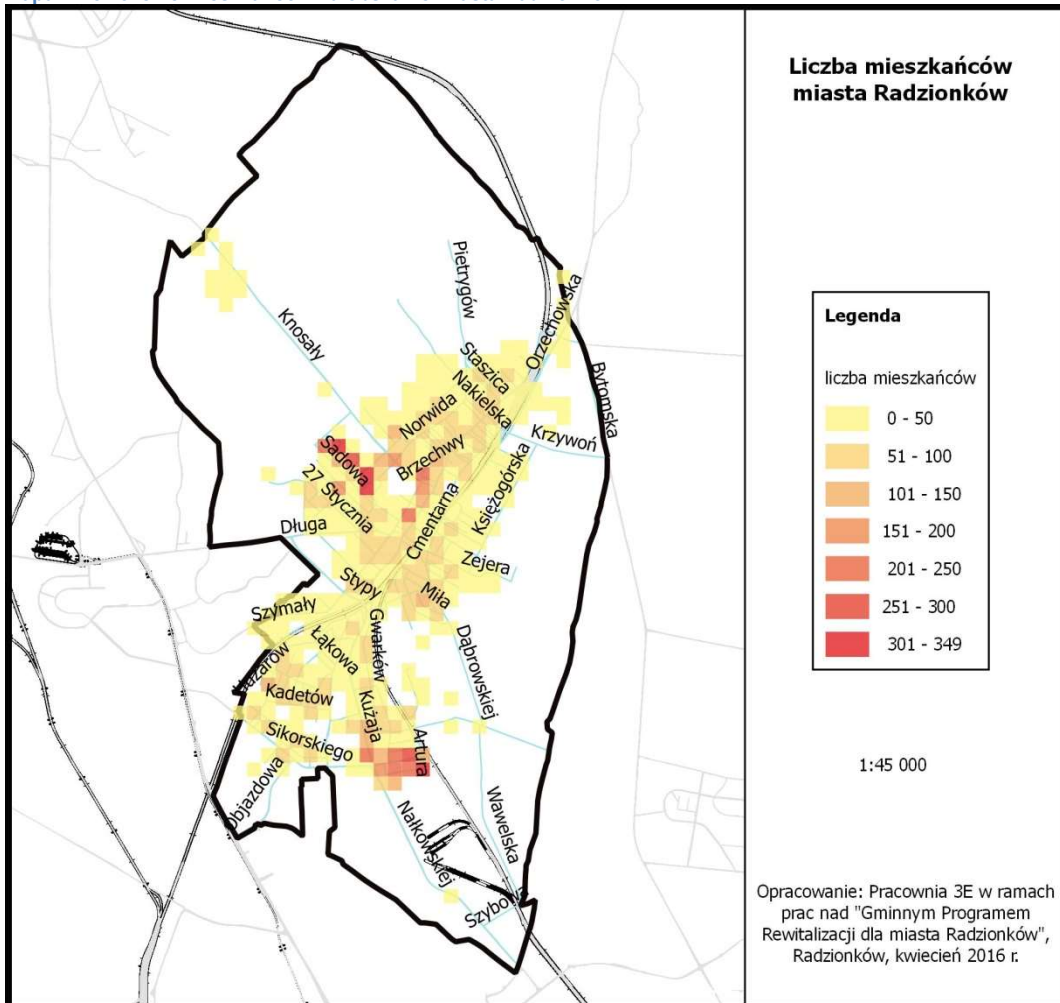

Źródło: opracowanie własne

Analiza gęstości zaludnienia wskazała, że spośród 1435 obrębów w mieście zamieszkałych jest 356, co stanowi 24,8% powierzchni siatki nałożonej na mapę miasta (zobacz Mapa 2).

Mapa 2 Rozłożenie mieszkańców na obszarze miasta Radzionków

Źródło: opracowanie własne

Pozostałe tereny miasta to głównie użytki rolne, które stanowią 48,9% powierzchni gminy, tereny mieszkaniowe (13%), grunty leśne i zadrzewione (9%), drogi (6%) i tereny przemysłowe (5%). Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. liczba ludności miasta wynosiła 16 438 mieszkańców (dane z ewidencji ludności UM), choć jeszcze w roku 1998 było to 18 280 (spadek o ok. 11%). Według obowiązującego *Studium*¹ (SUiKZP) liczba mieszkańców będzie stale się zmniejszać – warto zauważyć, że obecnie liczba ludności jest mniejsza niż prognozowany spadek.

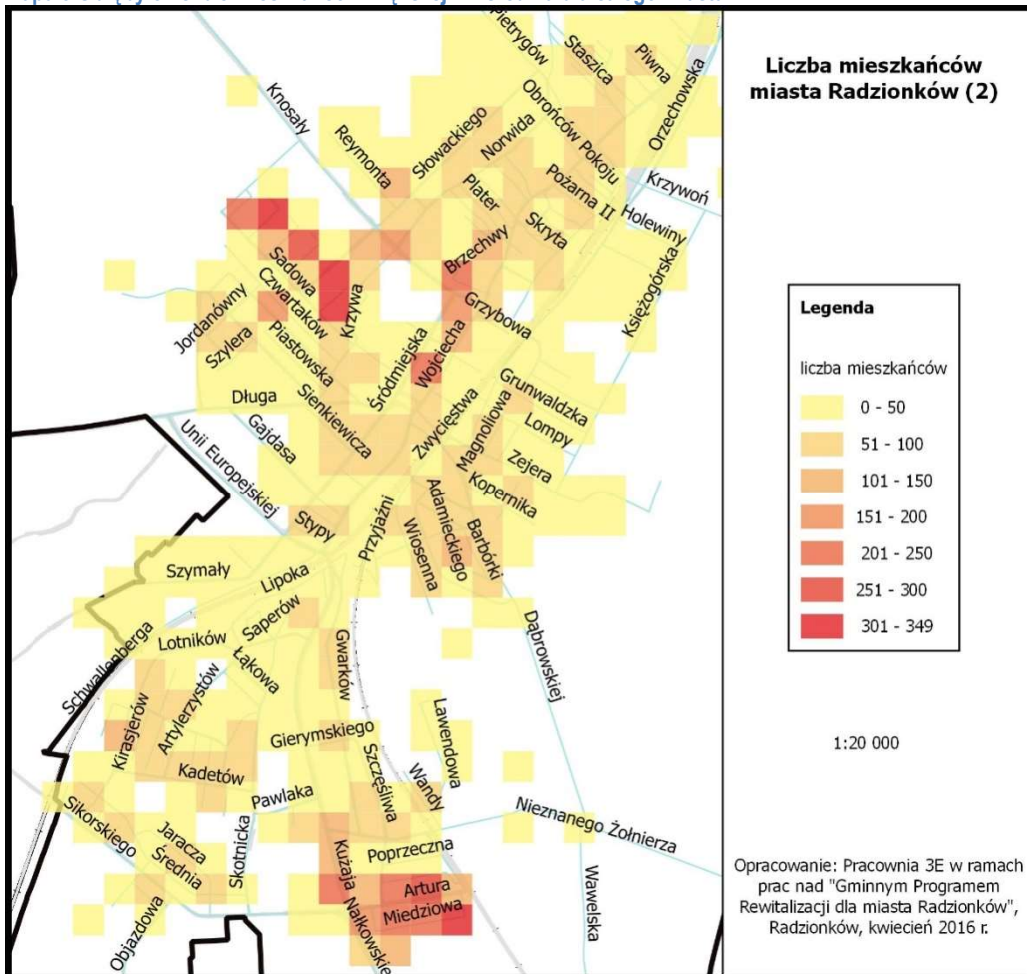
Spośród 356 obrębów 242 to obręby do 50 mieszkańców.

¹ Uchwała nr XXXVI/344/2013 Rady Miasta Radzionków z dnia 12.09.2013 w sprawie uchwalenia Zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radzionków* – zwane dalej SUiKZP.

Mapa 3 Obszary o liczbie mieszkańców większej niż średnia dla całego miasta

Źródło: opracowanie własne

1.1 Analiza koncentracji negatywnych zjawisk

Obszar, na którym wyznaczono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, jest optymalnym obszarem, który można przyjąć jako zdegradowany. Skalę negatywnych zjawisk, zgodnie z Wytocznymi, powinny odzwierciedlać mierniki rozwoju opisujące poszczególne sfery, które powinny wskazywać na niski poziom rozwoju lub dokumentować silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

1.1.1 Sfera społeczna

Zgodnie z Wytocznymi na analizę sfery społecznej składa się przede wszystkim analiza kwestii bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. W niniejszym Programie dodatkowo została przeanalizowana

kwestia depopulacji i starzenia się społeczeństwa, która została zidentyfikowana w *Strategii* jako obszar problemowy. Ze względu na ograniczone źródła danych tylko wybrane kwestie mogły być zobrazowane w ujęciu przestrzennym.

1.1.1.1 Ubóstwo

Podstawowym wskaźnikiem monitorowanym w kontekście występowania problemów społecznych, jest ubóstwo. Dane obejmujące liczbę świadczeniobiorców pomocy społecznej gromadzone są przez GUS a także są monitorowane poprzez sprawozdawczość do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W związku z tym dostępne są dane dla samorządów w całym kraju, i na poziomie poszczególnych jednostek samorządu możliwe jest monitorowanie dynamiki zjawiska (postępu w czasie) uśrednionych dla wybranej gminy. Poniższa tabela obrazuje procentowy udział mieszkańców gminy Radzionków korzystających ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w ciągu kolejnych pięciu lat, w porównaniu z analogicznymi zmianami dla powiatu i województwa.

Tabela 1 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w odniesieniu do gminy, powiatu i województwa

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	2010	2011	2012	2013	2014
gmina	3,5	3,4	3,1	3,5	3,3
powiat	5,6	5,2	5,1	5,4	5,0
województwo	5,7	5,2	5,4	5,6	5,3

Źródło: dane GUS

Z zebranych szczegółowych danych za 2015 rok wynika, że z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało jednostkowo 229 mieszkańców Radzionkowa, co stanowi 3.18% ogółu mieszkańców. Troje świadczeniobiorców to osoby przebywające w ośrodkach dla osób bezdomnych i nie ujęte w statystyce widocznej na poniższych mapach. Zaś łączna liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy OPS wyniosła 523 osoby, w tym 165 dzieci i 261 kobiet. W zestawieniach ujęte są osoby, które przynajmniej raz zgłosiły się do OPS (jeśli osoba zgłosiła się lub korzystała w ciągu roku więcej niż raz, to liczona jest jedna wizyta).

Spośród 229 osób, które są ujęte w statystyce OPS, przyznano świadczenia z powodu wystąpienia przesłanki wskazanej w ustawie o pomocy społecznej. Wśród świadczeniobiorców odnotowano 171 osób, dla których wskazano jedną przesłankę (w 90 przypadkach - bezrobocie), 46 osób, dla których wskazano dwie przesłanki (dla 33 osób z tej grupy jedną z przesłanek było bezrobocie), 11 osób, dla których wskazano trzy przesłanki (dla 10 osób jedną z przesłanek było bezrobocie). Najczęściej wskazywane przesłanki do udzielenia pomocy to:

- bezrobocie: 133,
- niepełnosprawność: 72,
- długotrwała lub ciężka choroba: 36,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność: 22,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych: 16,
- alkoholizm lub narkomania: 10,
- ubóstwo: 3,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego: 3,
- przemoc w rodzinie: 1.

Zgłaszającym się przyznano następujące rodzaje świadczeń (suma wszystkich przyznanych świadczeń jest większa niż liczba świadczeniobiorców ponieważ można przyznać więcej niż jeden rodzaj świadczenia):

- posiłek: 116,
- dożywianie: 49,
- zasiłek okresowy: 41,
- zasiłek celowy: 75,
- usługi opiekuńcze: 25,
- skierowanie do DPS: 4,
- usługi specjalne: 1,
- nie przyznano świadczenia dla 5 osób.

Na podstawie dostępnych danych z OPS można wskazać także dynamikę niekorzystnych zjawisk w czasie – w 2003 r. zostało wykonane zestawienie świadczeniobiorców korzystających z pomocy OPS w podziale na ulice. W tabeli zestawiono dane z 2003 r. w odniesieniu do ulic, gdzie zamieszkiwało najwięcej świadczeniobiorców, w kolejnej kolumnie – liczbę świadczeniobiorców obecnie.

Tabela 2 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg ulic w latach 2003 i 2015

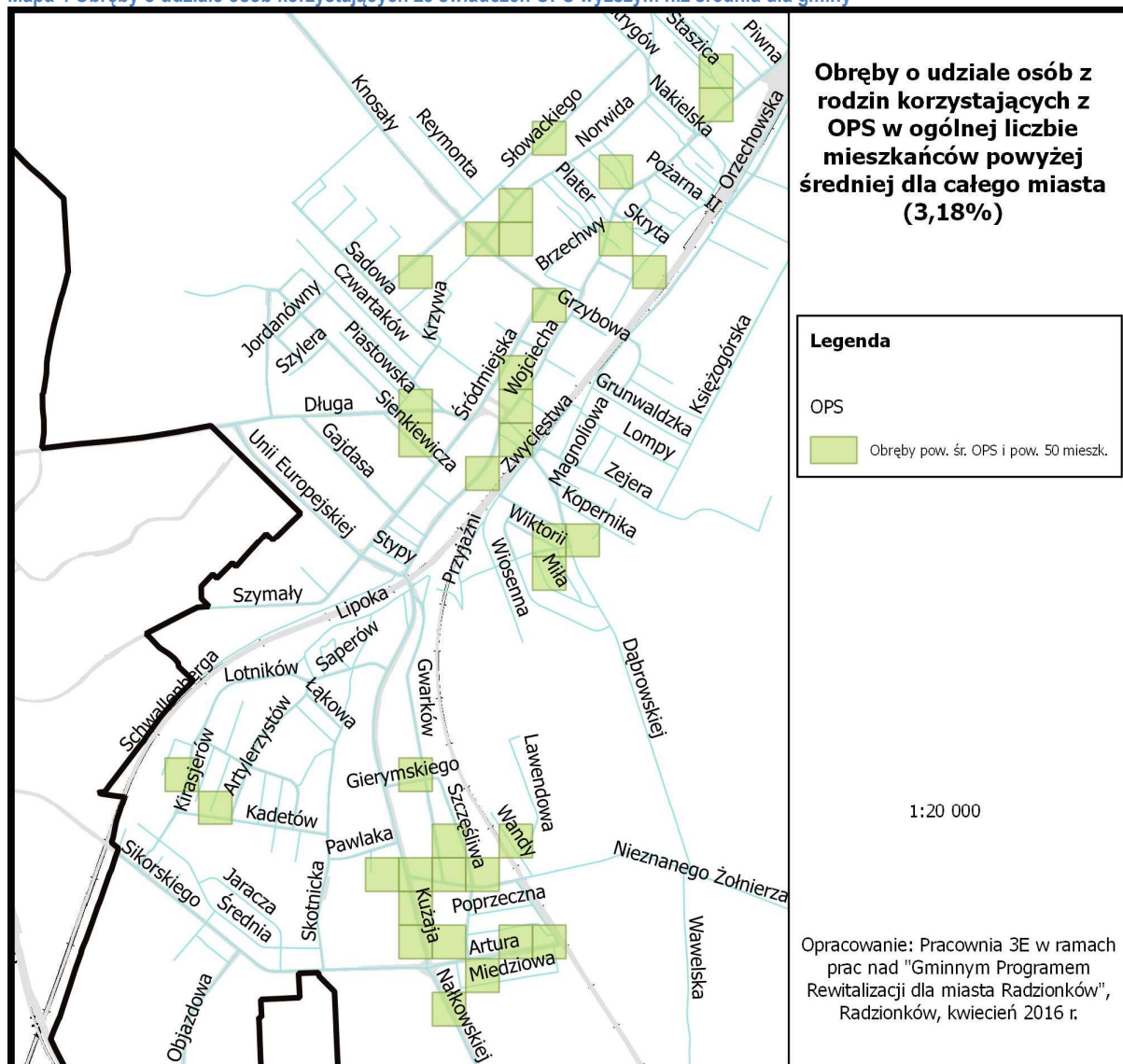
Korzystający z pomocy OPS wg ulic	2003 liczba rodzin	2015	
		liczba świadcze- niobiorców	liczba osób w rodzinach
Kuźaja	49	36	100
Artura	48	18	65
Knosały	39	15	38
Sadowa	23	9	17
Św. Wojciecha	23	9	28
Miedziowa	17	6	22
Bezpieczna	16	4	12
Gwarków	16	17	52
Niezanego Żołnierza	15	18	54
Męczenników Oświęcimia	13	7	16
Śródmiejska	13	5	18
Norwida	11	2	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

W celu zidentyfikowania natężenia zjawisk problemowych z obszaru pomocy społecznej, na mapie miasta zaprezentowano te obrębby, w których odsetek świadczeniobiorców jest wyższy niż średnia dla miasta.

Mapa 4 Obręby o udziale osób korzystających ze świadczeń OPS wyższym niż średnia dla gminy

Źródło: opracowanie własne

Większe niż średnio dla miasta zagęszczenie świadczeniobiorców pomocy społecznej występuje przede wszystkim w regionie „osiedla Kuźaja”, a także – w nieco większym rozproszeniu – w centralnej i północnej części miasta.

Dane statystyczne znajdują potwierdzenie w przeprowadzonych badaniach jakościowych: ubóstwo było jednym z podstawowych zjawisk społecznych wskazywanych przez respondentów (w badaniach ankietowych i wywiadach pogłębionych) i koncentrujących się szczególnie w dzielnicy Rojca. Należy tu podkreślić, że w opinii badanych ubóstwo dotyczy także dzieci.

Bardzo istotnym problemem społecznym obok starzenia się społeczeństwa i ubóstwa jest problem niepełnosprawności.

Coraz więcej dzieci rodzi się z niepełnosprawnością ujawnioną na etapie płodu.

Dane statystyczne za okres 2015 – 2018 zebrane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzionkowie oraz Zespół Dziennych Ośrodków Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Radzionkowie dokładnie przedstawiają skalę problemu w Gminie Radzionków w świetle Powiatu Tarnogórskiego i Województwa Śląskiego:

Tabela: Ilość osób niepełnosprawnych.

Ilość osób niepełnosprawnych w dzieciach i młodzieży - ogółem	2015	2016	2017
Gmina	4	6	6
Powiat	29	25	27
Województwo	56	57	58

Na terenie Gminy zidentyfikowano 89 dzieci niepełnosprawnych wieku od 3 miesięcy do 18 lat. Głównym i zarazem jedynym punktem stacjonarnej opieki na terenie Gminy jest Zespół Dziennych Ośrodków Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Radzionkowie. Ośrodek funkcjonujący od 1998 roku. Placówka realizuje świadczenia dla dzieci wymagających wsparcia w ich najmłodszych latach w ramach "wczesnego wspomaganie rozwoju". ZDOREWIR to także niepubliczna specjalistyczna placówka służby zdrowia udzielająca świadczeń zdrowotnych, a w tym wielospecjalistyczną, kompleksową, skoordynowaną rehabilitację, zindywidualizowaną terapię dla dzieci i młodzieży od 0 do 18 roku życia, których stan neurorozwojowy jest nieprawidłowy, a osoba wymaga systematycznego, intensywnego usprawniania. Placówka umożliwia dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Miejsca użyteczności publicznej powinny być dostosowywane do potrzeb osób o obniżonej sprawności ruchowej oraz intelektualnej, do których zaliczamy osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Szczególnie z myślą o nich należy usuwać, nie tylko wszelkie bariery architektoniczne, ale przede wszystkim bariery społecznościowe.

1.1.1.2 Depopulacja i starzenie się społeczeństwa

Podstawowe statystyczne dane demograficzne dla miasta są gromadzone przez GUS i możliwe do monitorowania w różnym ujęciu czasowym. Poniższa tabela przedstawia zestawienia podstawowych danych demograficznych dla Radzionkowa za 2014 rok.

Tabela 3 Wybrane dane demograficzne

Wybrane dane demograficzne w 2014 r.	Powiat	Gmina	Powiat = 100	
Ludność	138 502	17 050	12,3	
w tym kobiety	71 144	8 785	12,3	
Urodzenia żywe	1 221	153	12,5	
Zgony	1 386	155	11,2	
Przyrost naturalny	-165	-2	x	
Saldo migracji ogółem	310	24	x	
Ludność w wieku:	przedprodukcyjnym	23 207	2 889	12,4
	produkcyjnym	87 626	10 787	12,3
	poprodukcyjnym	27 669	3 374	12,2

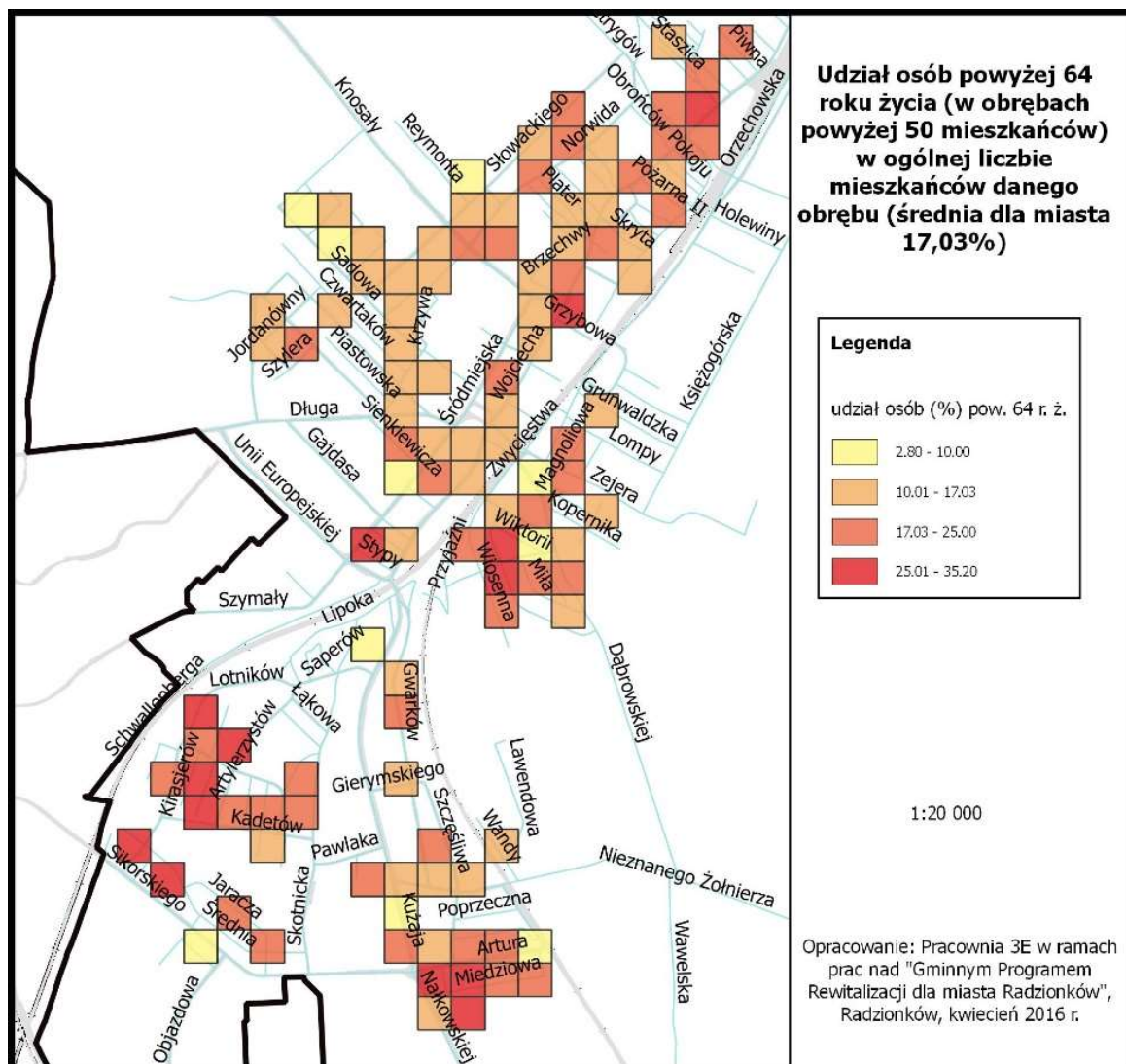
Źródło: dane GUS

Zebrane szczegółowe dane statystyczne dla miasta pozwalają określić te obszary, w których częściej niż średnio dla miasta zamieszkują osoby starsze, tj. w wieku powyżej 64 r.ż. Spośród 356 zamieszkałych obrębów w 159 obrębach odnotowano udział seniorów pow. średniej (17,03%), natomiast wśród 114 obrębów powyżej 50 mieszkańców występuje 55 obrębów, w których średnia seniorów jest powyżej 17,03% (na mapie zaznaczonych jest 55 obrębów).

W najciemniej zaznaczonych obszarach na poniższej mapie nawet co trzeci mieszkaniec jest w wieku senioralnym. W obszarach zaznaczonych najjaśniejszym kolorem odsetek seniorów jest najmniejszy i wynosi mniej niż 10% populacji ogółem.

Mapa 5 Rozkład osób w wieku powyżej 64 r.ż. w obszarach zamieszkałych gminy

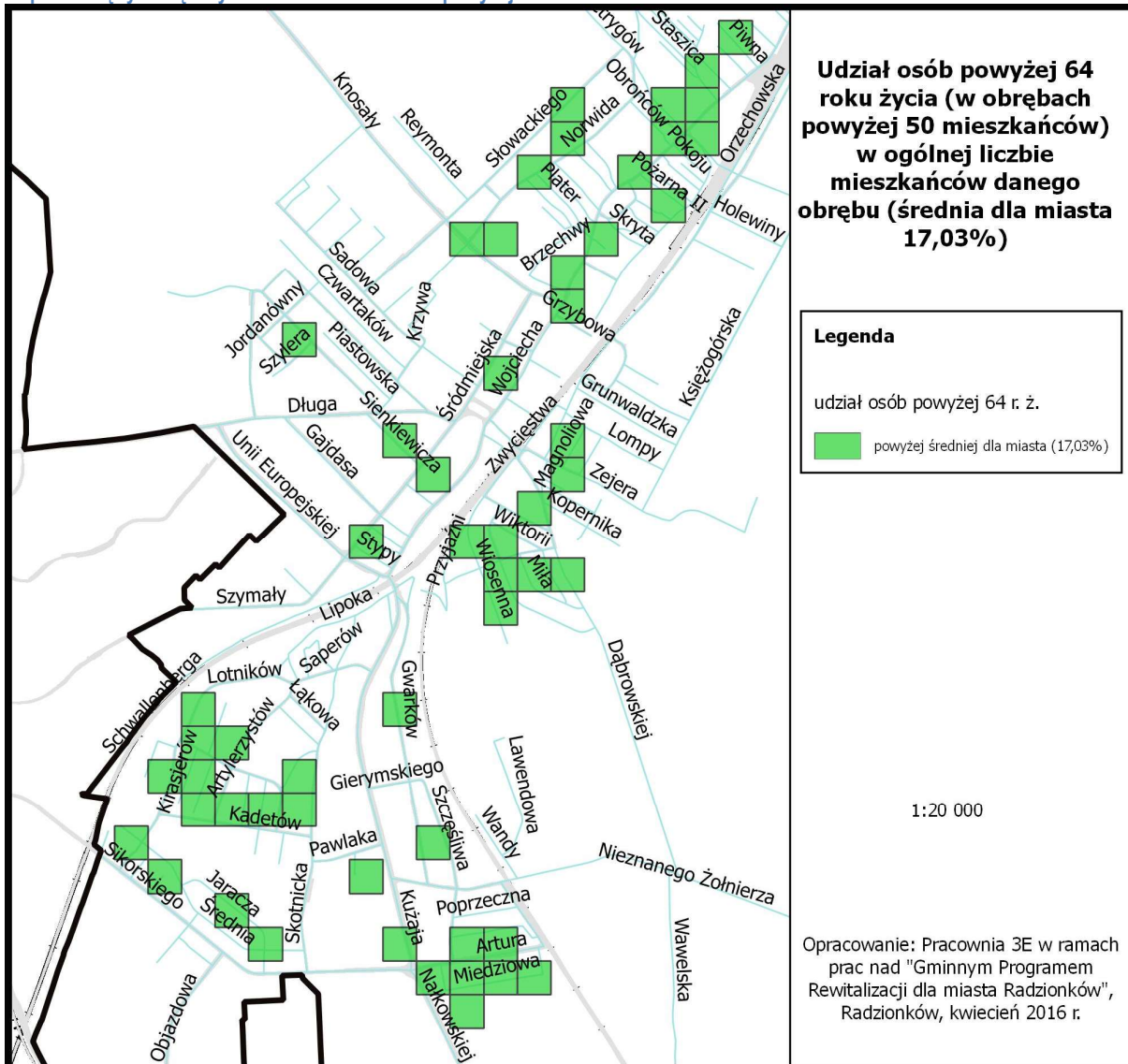

Źródło: opracowanie własne

Średnia dla miasta to 17,03% seniorów wśród ogółu ludności. Poniższa mapa prezentuje te obszary, w których średnia wieku mieszkańców jest wyższa niż średnia dla miasta.

Mapa 6 Obręby o większym udziale osób w wieku powyżej 64 r.ż.

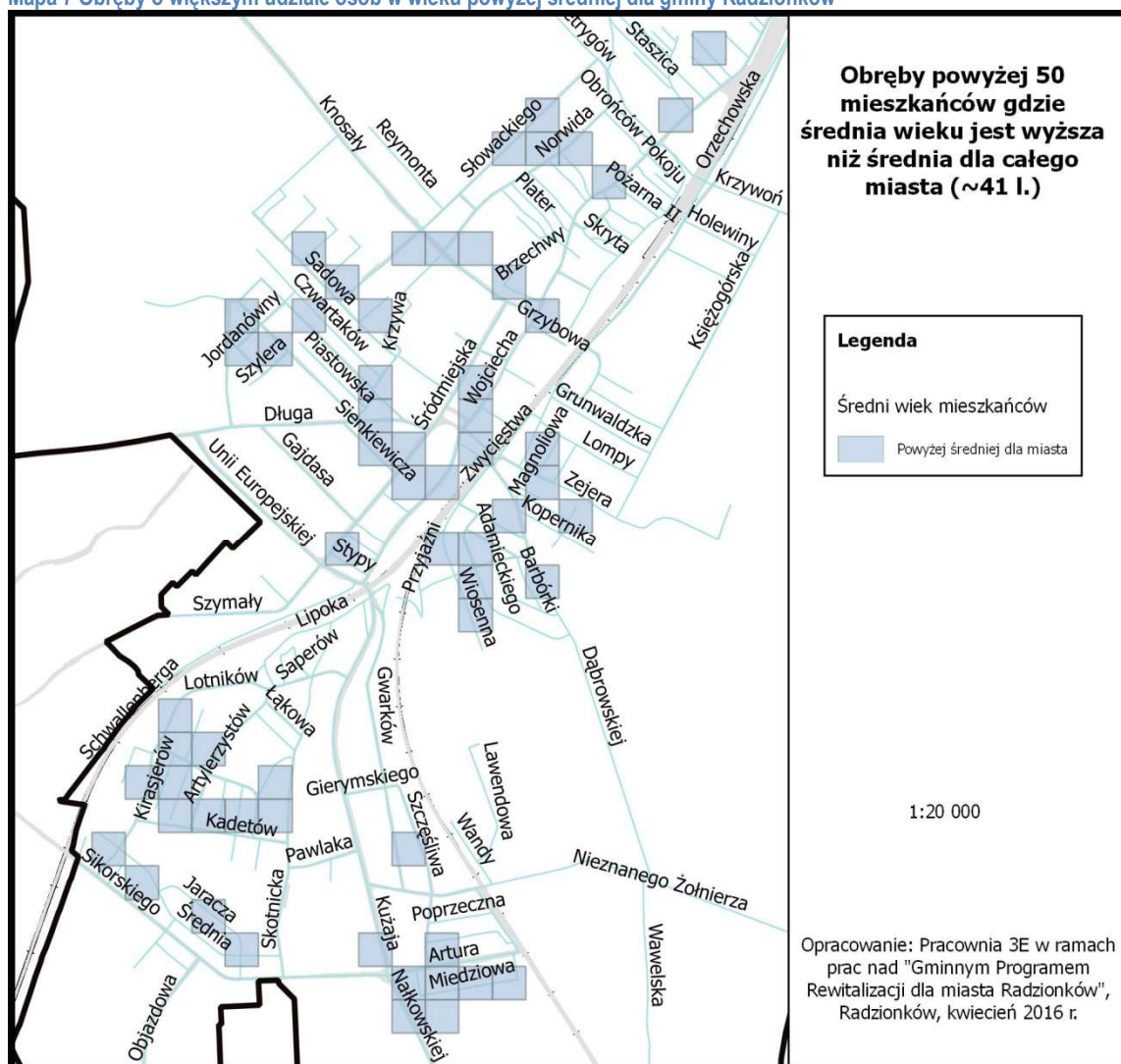
Źródło: opracowanie własne

Zagęszczenie ludności wskazujące na tendencję starzenia się społeczeństwa w różnych obszarach miasta widać także w odniesieniu do obszarów zamieszkałych przez osoby, które obecnie są w wieku wyższym niż średnia wieku mieszkańca, tj. 41 lat.

Mapa 7 Obręby o większym udziale osób w wieku powyżej średniej dla gminy Radzionków

Źródło: opracowanie własne

Starzenie się społeczeństwa jest najczęściej postrzegane jako problem społeczny określany jako depopulacja, zmniejszanie się liczebności społeczeństwa. Planując działania społeczne należy jednak uwzględnić potrzeby, oczekiwania i możliwości seniorów. Taka perspektywa oznacza podejmowanie działań zarówno w sferze tzw. małej architektury (takie zagospodarowanie przestrzeni publicznej, które ułatwia poruszanie się osobom z ograniczoną sprawnością ruchową, w tym – oprócz seniorów – osobom niepełnosprawnym i z małymi dziećmi), jak i działań społecznych. Z jednej strony są to działania społecznej aktywizacji i integracji w klubach seniora oraz w przedsięwzięciach międzypokoleniowych, a z drugiej strony - ochrona zdrowia i lecznictwo oraz zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych.

1.1.1.3 Bezrobocie

Poziom bezrobocia jest potencjalnie jednym z bardziej wartościowych wskaźników społecznych dla danego obszaru, jednak w praktyce trudno jest uzyskać² dane szczegółowe, które zobrazują natężenie tego zjawiska w różnych obszarach miasta. Zjawisko bezrobocia zostało więc scharakteryzowane na podstawie danych statystycznych dla całego miasta, natomiast szczegółowo doprecyzowano w trakcie wywiadów i badania ankietowego.

Tabela 4 Dane dotyczące rynku pracy

Wybrane dane o rynku pracy w 2014 r.*	Powiat	Gmina
Pracujący	31 227	3 664
Bezrobotni zarejestrowani	5 225	609
w tym kobiety w %	54,4	57,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	6,0	5,6
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	6,9	6,8

*(w odniesieniu do podmiotów zatrudniających min. 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie)

Źródło: dane GUS

Szczegółowe informacje dotyczące bezrobocia dla tych obszarów Radzionkowa, w których zjawisko to występuje intensywniej niż w innych częściach miasta, można uzyskać poprzez analizę szczegółowych danych dotyczących świadczeniobiorców Ośrodka Pomocy Społecznej, i wyselekcjonowanie osób, dla których przesłanką do przyznania pomocy jest m. in. bezrobocie. Jednak dane te są niepełne (zapewne dlatego, że nie wszystkie osoby rejestrujące się w Powiatowym Urzędzie Pracy zgłaszają się Ośrodka Pomocy Społecznej), i w rejestrze OPS znajduje się tylko część osób zarejestrowanych w PUP (na 609 osób zarejestrowanych w PUP w ewidencji OPS uwzględnione są 133 osoby, czyli mniej niż ¼ odnotowanych w PUP osób bezrobotnych). Dlatego też zaprezentowana poniżej mapa ma charakter poglądowy, można przypuszczać, że obejmuje te osoby, które znajdują się w tak trudnej sytuacji, że zgłosiły się po pomoc socjalną.

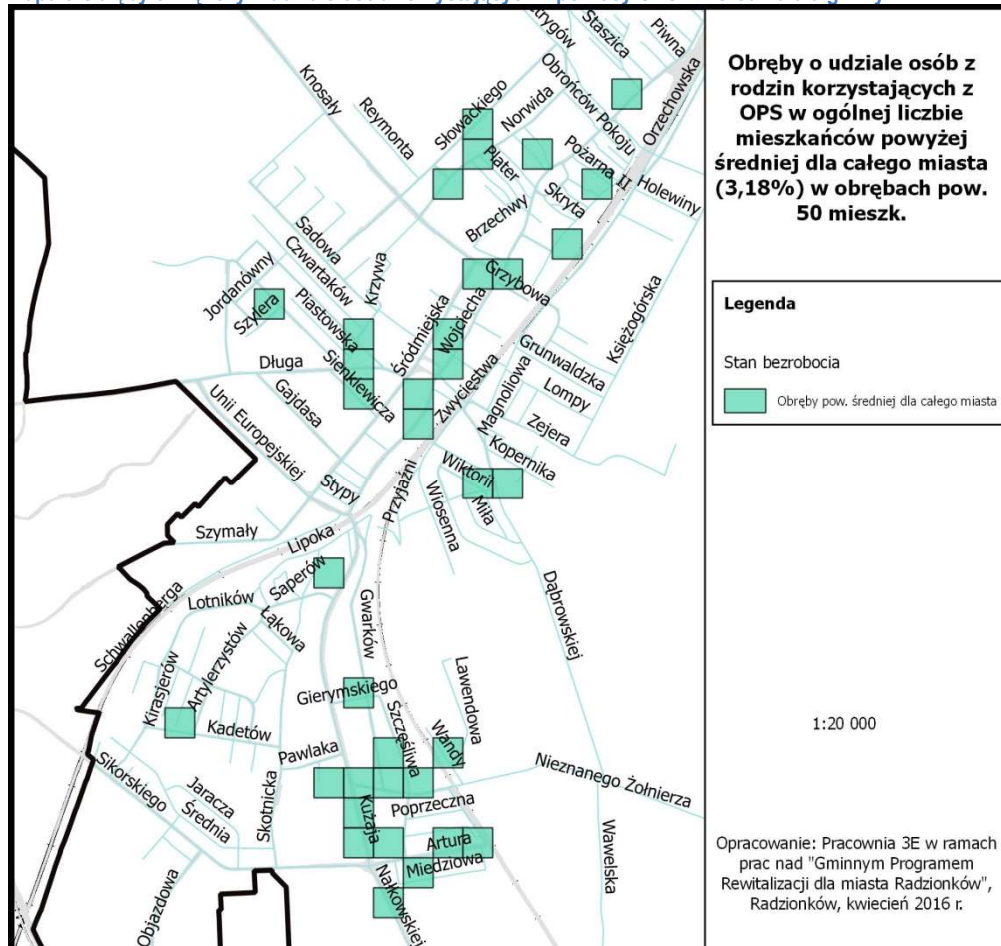
Dane z OPS znajdują odzwierciedlenie w badaniach jakościowych: według badanych jest to podstawowy problem społeczny występujący w dzielnicy Rojca. Trudności wynikających z bezrobocia dopełnia fakt, że w często jest to bezrobocie długotrwałe, a mieszkańcy mają nikłe szanse na zmianę tej sytuacji ze względu na niski poziom wykształcenia i brak kwalifikacji zawodowych.

---

2 Większość danych szczegółowych dla miasta jest uzyskiwanych od instytucji działających na obszarze gminy lub gromadzących dane statystyczne dla gminy. Natomiast zjawiska dotyczące kondycji rynku pracy (bezrobocie, struktura osób pozostających bez zatrudnienia, tendencje na rynku pracy) są gromadzone i monitorowane przez Urząd Pracy – czyli na poziomie powiatu. Brak przełożenia pomiędzy instytucjami powiatu a instytucjami gminy z jednej strony, i możliwość szerokiej interpretacji Ustawy o Ochronie Danych Osobowych z drugiej – sprawiają, że szczegółowe dane, które mogłyby zobrazować występowanie bezrobocia na wybranym obszarze miasta, są praktycznie niemożliwe do uzyskania od PUP.

Mapa 8 Obręby o większym udziale osób korzystających z pomocy OPS niż średnia dla gminy

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie danych dotyczących bezrobocia na koniec 2015 r. dla Radzionkowa (ZAŁĄCZNIK nr 1 do sprawozdania MPIPS -01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy Stan w końcu 1 kwartału 2016 roku) – widoczne w szczegółowych tabelach poniżej – pokazuje m. in., że:

- wśród 564 zarejestrowanych osób bezrobotnych znajduje się 308 kobiet;
- najwięcej jest osób pozostających bez pracy przez więcej niż dwa lata, a także bezrobotnych od miesiąca do trzech;
- dominują osoby w wieku 25-44 lata, wyraźnie mniejsza jest liczba zarejestrowanych osób w wieku powyżej 55 r.ż. i niewielka w odniesieniu do osób powyżej 60 lat, jednocześnie zmienia się relacja płci i wśród najstarszych bezrobotnych dominują mężczyźni (6 kobiet na 20 mężczyzn w ostatniej grupie wiekowej);
- najwięcej młodych bezrobotnych pozostawało bez zatrudnienia w krótkim okresie (do trzech miesięcy), chociaż znaczna część – szczególnie w odniesieniu do kobiet – była nie zatrudniona nawet przez 12 miesięcy;

- najmniej osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem średnim ogólnym i wyższym;
- wśród zarejestrowanych mężczyzn dominują osoby z krótkim stażem pracy (do 5 lat), natomiast wśród kobiet różnice są niewielkie w różnym okresie zatrudnienia nieprzekraczającym 20 lat stażu pracy (w różnych progach czasowych jest podobna grupa kobiet).

Tabela 5 Bezrobotni i poszukujący pracy

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych kobiet razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukoń. nauki		Liczba poszukujących pracy	
			do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24	razem	kobiety	razem	kobiety
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 1	53	53	-	-	-	-	-	22	22	-	-	-	-	-	7	4	2	2
	1-3	105	-	105	-	-	-	-	55	-	55	-	-	-	-	11	5	1	0
	3-6	88	-	-	88	-	-	-	39	-	-	9	-	-	-	9	4	2	0
	6-12	81	-	-	-	81	-	-	50	-	-	-	50	-	-	9	4	1	0
	12-24	88	-	-	-	-	88	-	47	-	-	-	-	47	-	-	-	1	0
	pow. 24	149	-	-	-	-	-	149	95	-	-	-	-	-	95	-	-	3	1
Wiek	18-24	101	21	29	17	18	11	5	59	10	14	1	11	8	5	29	14	1	0
	25-34	142	10	30	30	25	22	25	74	3	17	11	14	13	16	7	3	6	2
	35-44	122	9	20	12	12	24	45	73	4	11	6	9	12	31	0	0	1	0
	45-54	91	9	17	10	11	11	33	53	3	9	5	6	7	23	0	0	2	1
	55-59	82	4	8	14	14	13	29	43	2	4	4	9	5	19	0	0	0	0
	60 lat i więcej	26	0	1	5	1	7	12	6	0	0	2	1	2	1	0	0	0	0
Wykształcenie	wyższe	68	5	20	14	8	10	11	33	3	10	8	3	5	4	13	6	1	1
	policealne i śr. zawod.	144	17	30	21	20	20	36	89	8	19	8	14	4	26	14	7	3	2
	średnie ogólnokształ.	48	6	8	11	6	5	12	32	2	4	8	5	5	8	6	2	1	0
	zasad, zawod.	163	15	25	21	28	26	48	77	5	10	7	16	10	29	2	1	2	0
	gimnazjalne i poniżej	141	10	22	21	19	27	42	77	4	12	8	12	13	28	1	1	3	0
Staż pracy ogółem	do 1 roku	109	13	20	23	17	14	22	62	7	7	8	14	8	18	12	6	2	1
	1-5	110	13	24	14	12	22	25	58	6	13	7	6	2	14	3	3	3	1
	5-10	80	7	19	12	13	11	18	46	2	13	8	7	5	11	0	0	0	0
	10-20	85	6	17	10	7	14	31	50	2	10	5	3	8	2	0	0	0	0
	20-30	49	4	5	7	8	7	18	21	1	2	3	6	3	6	0	0	0	0

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych kobiet razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych w okresie do 12 mies. od dnia ukoń. nauki		Liczba poszukujących pracy	
		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24	razem	kobiety	razem	kobiety
30 lat i więcej	33	1	7	10	6	3	6	10	0	1	2	5	0	2	0	0	0	0
bez stażu	98	9	13	12	18	17	29	61	4	9	6	9	11	22	21	8	5	1
Ogółem	564	53	105	88	81	88	149	308	22	55	39	50	47	95	36	17	10	3

Źródło: PUP Tarnowskie Góry

Tabela 6 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – Ogółem

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1								
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	długotrwale bezrobotni	pow. 50 roku życia	korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawni	
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	35	26	21	4	9	1	2	0	3
	1-3	69	41	29	9	18	3	9	0	3
	3-6	69	33	17	24	26	3	9	0	4
	6-12	68	30	18	25	21	0	9	0	4
	12-24	86	22	11	85	24	0	14	0	6
	pow. 24	147	18	5	144	60	0	20	0	12
Wiek	18-24	101	-	101	28	-	1	16	0	3
	25-34	106	69	-	61	-	2	28	0	3
	35-44	82	-	-	74	-	2	16	0	7
	45-54	77	-	-	54	50	0	3	0	6
	55-59	82	-	-	54	82	1	0	0	7
	60 lat i więcej	26	-	-	20	26	1	0	0	6
Wykształcenie	wyższe	55	27	8	24	7	0	7	0	6

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1								
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	długotrwale bezrobotni	pow. 50 roku życia	korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawni	
policealne i średnie zawodowe	121	57	37	65	33	4	14	0	5	
średnie ogólnokształcące	42	28	19	19	7	0	8	0	1	
zasadnicze zawodowe	141	26	16	98	68	1	15	0	13	
gimnazjalne i poniżej	115	32	21	85	43	2	19	0	7	
Staż pracy ogółem	do 1 roku	96	55	34	59	12	1	14	0	8
	1-5	91	50	24	49	13	0	17	0	6
	5-10	55	7	1	36	18	1	8	0	4
	10-20	63	0	-	51	34	4	8	0	6
	20-30	45	-	-	31	38	0	0	0	4
	30 lat i więcej	33	-	-	12	33	0	0	0	2
	bez stażu	91	58	42	53	10	1	16	0	2
Kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	do 30 roku życia	170	-	101	60	-	1	28	0	4
	w tym do 25 roku życia	101	101	-	28	-	1	16	0	3
	długotrwale bezrobotni	291	60	28	-	103	1	40	0	23
	pow. 50 roku życia	158	-	-	103	-	2	0	0	17
	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	7	1	1	1	2	-	1	0	2
	posiadające co najmniej jedno	63	28	16	40	0	1	-	0	1

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1							
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	długotrwale bezrobotni	pow. 50 roku życia	korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawni
dziecko do 6 roku życia									
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0	0	0	0	0	0	-	0
niepełnosprawni	32	4	3	23	17	2	1	0	-
Ogółem	474	170	101	291	158	7	63	0	32

Źródło: PUP Tarnowskie Góry

Tabela 7 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy – Kobiety

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1								
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	długotrwale bezrobotne	pow. 50 roku życia	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawne	
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	15	12	10	2	3	1	1	0	3
	1-3	34	19	14	6	8	3	7	0	3
	3-6	30	17	11	7	9	2	7	0	3
	6-12	42	18	11	15	14	0	8	0	4
	12-24	47	15	8	46	9	0	11	0	2
	pow. 24	93	14	5	92	31	0	19	0	6
Wiek	18-24	59	-	59	22	-	1	15	0	3
	25-34	59	36	-	33	-	2	24	0	1

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1								
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	długotrwale bezrobotne	pow. 50 roku życia	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawne	
	35-44	49	-	-	45	-	1	11	0	4
	45-54	45	-	-	34	25	0	3	0	5
	55-59	43	-	-	30	43	1	0	0	7
	60 lat i więcej	6	-	-	4	6	1	0	0	1
Wysztalcenie	wyższe	28	14	5	10	1	0	5	0	3
	policealne i średnie zawodowe	71	29	18	45	18	3	10	0	4
	średnie ogólnokształcące	27	16	10	14	5	0	8	0	1
	zasadnicze zawodowe	69	18	12	46	30	1	13	0	8
	gimnazjalne i poniżej	66	18	14	53	20	2	17	0	5
Staż pracy ogółem	do 1 roku	57	30	18	37	7	1	10	0	8
	1-5	48	29	16	27	3	0	15	0	2
	5-10	30	3	1	20	9	1	6	0	2
	10-20	41	0	-	33	22	3	6	0	4
	20-30	20	-	-	11	17	0	0	0	2
	30 lat i więcej	10	-	-	2	10	0	0	0	1
	bez stażu	55	33	24	38	6	1	16	0	2
Kategorie bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	do 30 roku życia	95	-	59	39	-	1	25	0	4
	w tym do 25 roku życia	59	59	-	22	-	1	15	0	3
	długotrwale bezrobotne	168	39	22	-	50	1	35	0	13
	pow. 50 roku życia	74	-	-	50	-	2	0	0	11
	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	6	1	1	1	2	-	1	0	2
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	53	25	15	35	0	1	-	0	0
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0	0	0	0	0	0	-	0
	niepełnosprawne	21	4	3	13	11	2	0	0	-

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1							
		do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	dlugotrwale bezrobotne	pow. 50 roku życia	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	niepełnosprawne
Ogółem	261	95	59	168	74	6	53	0	21

Źródło: PUP Tarnowskie Góry

1.1.1.4 Poziom edukacji

Działania oświatowe na terenie Radzionkowa świadczone są przez:

- Szkołę Podstawową nr 1 (ul. Ks. Knosały 16),
- Szkołę Podstawową nr 2 (ul. Szymały 36),
- Zespół Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych (ul. Sikorskiego 8),
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa – ul. Sikorskiego 7a),
- Zespół Szkół Specjalnych (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła przysposabiająca do pracy – ul. Nałkowskiej 2),
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Zamkowa Szkoła” (Pl. J. Pawła II 8),
- Gimnazjum im. Ojca Ludwika Wrodarczyka (ul. Krzywa 18),
- Liceum Ogólnokształcące (Pl. J. Pawła II 8),
- Zespół Szkół Techniczno-Ekonomicznych (zasadnicza szkoła zawodowa i technikum - ul. Z. Nałkowskiej 2).

Na podstawie danych GUS można stwierdzić, że liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej nieznacznie wzrosła (w okresie od 2012 do 2014 r.), zmniejszyła się natomiast liczba uczniów szkół gimnazjalnych.

Tabela 8 Wybrane dane - edukacja

Edukacja		2012	2013	2014
Żłobki i kluby dziecięce		-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych w ciągu roku		-	-	-
Placówki wychowania przedszkolnego		7	7	7
w tym przedszkola		6	7	7
Miejsca w przedszkolach		455	535	530
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego		473	511	509
w tym przedszkolach		457	511	509
Szkoly podstawowe		6	6	6
Uczniowie szkół podstawowych		862	831	926
Szkoly gimnazjalne		4	4	4
Uczniowie szkół gimnazjalnych		552	529	481
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział dw. szkołach:	podstawowych	20	18	19
	gimnazjalnych	20	22	19

Źródło: dane GUS

Subwencja oświatowa w gminie w 2014 r.: 8 583,8

Wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi w 2014 r.: 350 tys. zł

Tabela 9 Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.

Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.	
0 - 2 lata	466
3 - 6 lat	690
7 - 12 lat	856

Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r.	
13 - 15 lat	493

Źródło: dane GUS

W kwestii poziomu jakości nauki szkoły w Radzionkowie nie wyróżniają się szczególnie na tle innych szkół powiatu i województwa, odnotowano nieznacznie lepsze wyniki z egzaminu kończącego szkołę podstawową z matematyki: średnia dla Radzionkowa to 60,90 przy średniej dla powiatu 57,30 i średniej dla województwa 58,85.

Z kolei wyniki egzaminów gimnazjalnych różnią się bardzo nieznacznie (o mniej niż punkt procentowy w odniesieniu do niektórych porównywanych wyników) od średnich dla powiatu i województwa.

Tabela 10 Wyniki uczniów z egzaminu kończącego szkołę podstawową w woj. śląskim, powiecie tarnogórskim i mieście Radzionków

Wyniki egzaminu uczniów klas 6. szkół podstawowych w 2015	Wynik ogólny	J. polski	Matematyka	J. angielski
	średnia w %			
Średnia dla gminy Radzionków	65,02	68,98	60,90	75,41
Średnia dla szkół w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców w woj. śląskim	65,10	71,68	58,17	-
Średnia w powiecie tarnogórskim	63,80	69,90	57,30	-
Średnia dla województwa śląskiego	65,81	72,42	58,85	-

Źródło: OKE w Jaworznie

Tabela 11 Wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego w woj. woj. śląskim, powiecie tarnogórskim i mieście Radzionków

Wyniki gimnazjów – egzamin gimnazjalny 2015 – arkusze standardowe	J. polski	Historia i WOS	Matematyka	Przedm. przyrodnicze	J. angielski (poz. podst.)
	średnia w %				
Średnia dla gminy Radzionków	59,60	64,18	44,10	47,28	70,14
Średnia dla szkół w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców w woj. śląskim	61,07	63,03	45,94	48,64	65,34
Średnia w powiecie tarnogórskim	60,20	63,53	47,65	50,05	71,31
Średnia dla województwa śląskiego	61,88	63,52	47,25	49,45	67,62

Źródło: OKE w Jaworznie

Warto też zwrócić uwagę na niską świadomość ekologiczną zarówno u dzieci jak i dorosłych co z pewnością wpływa na niewłaściwe segregowanie odpadów, spalanie śmieci, zanieczyszczanie przestrzeni publicznej psimi odchodami.

Jednym ze skutków bezradności opiekuńczo – wychowawczej jest brak wzorców prawidłowo kształtujących dzieci i młodzież. Domy, w których występuje ta dysfunkcja, często są jednocześnie dotknięte bezrobociem i ubóstwem. W efekcie dzieci są zaniedbane zarówno w sferze fizycznej, jak i rozwojowej. Rzutuje to na ich gorszy start edukacyjny i sprzyja zachowaniom nieakceptowanym społecznie, a także karalnym. Dlatego na obszarze rewitalizacji obserwujemy:

- duży odsetek uczniów wychowujących się w rodzinach dotkniętych bezrobociem, ubóstwem;
- duży odsetek uczniów zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym;
- niski udział uczniów w życiu kulturalnym;
- dewastację i niszczenie mienia szkoły oraz obiektów na terenie miasta (np. elementów małej architektury, wyremontowanych budynków).

Okres edukacji wczesnoszkolnej jak i ponadpodstawowej wskazuje na deficyty wśród uczniów i uczennic. Na 1501 uczniów wszystkich placówek oświatowych działających na terenie Gminy Radzionków odnotowano zaburzenia w rozwoju.

Tabela: Diagnoza zaburzeń.

Lp.	Charakterystyka	Liczba uczniów
1	Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	4
2	Uczniowie niewidomi, słabowidzący, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją oraz uczniowie z zaburzeniami psychicznymi – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	5
3	Uczniowie niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	6
4	Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizujących obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	25
5	Dodatkowo, dla niepełnosprawnych uczniów w oddziałach integracyjnych – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	4
6	Dzieci i młodzież w wieku 3-25 lat z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim;	253
7	Wychowankowie ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	10
8	Uczniowie niewidomi, słabowidzący, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;	4

Dodatkowo, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa – ul. Sikorskiego 7a), skupia młodzież – dziewczęta w wieku od 13 do 18 roku życia. Celem Ośrodka jest tworzenie właściwych dla prawidłowego rozwoju przebywających tu dzieci i młodzieży warunków wychowawczych, edukacyjnych i zdrowotnych oraz umożliwienie im prawidłowego rozwoju i resocjalizacji.

Pomoc, to również pomoc społeczna towarzysząca najbardziej potrzebującym i reagująca prewencyjnie na sygnały płynące ze środowiska. Wspieranie, również tych najbardziej potrzebujących i faktycznie nie radzących sobie z podstawowymi czynnościami życiowymi np. za pośrednictwem organizacji pozarządowych, wolontariuszy, streetworkerów.

Rozwój mieszkańców obszaru jest możliwy dzięki funkcjonującym (tworzonym nie tylko w związku z rewitalizacją) świetlicom środowiskowym.

Organizacje pozarządowe organizują zajęcia kulturalne, sportowe i rekreacyjne. Mogą to być proste zajęcia, jak np. gimnastyka dla seniorów, zajęcia prowadzenia gospodarstwa domowego. W tym przypadku ważne jest wypracowanie z podopiecznymi nawyków związanych ze zdrowym trybem życia.

Do najbardziej pożądanym przez mieszkańców działań rewitalizacyjnych zaliczyć można te, które związane są z poszerzaniem oferty rekreacyjnej i sportowej miasta, podnoszące jakość oraz rozwijające infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, a także podnoszące jakość przestrzeni publicznej. Problemy społeczne – działania, są priorytetowe w niwelowaniu bądź przeciwdziałaniu tym problemom. Dla każdego mieszkańca najbardziej pożądana jest rewitalizacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, natomiast rewitalizacja w sferze społecznej to w przyszłości gospodarcze efekty rewitalizacji Gminy.

1.1.1.5 Zdrowie

Infrastruktura dla zdrowia w Radzionkowie obejmuje 4 przychodnie lekarskie oraz placówkę pełniącą dyżur nocny i świąteczny, a także 5 aptek. Są to:

- Przychodnia Lekarska RAD-MED Sp. z o.o. przy ul. Gajdasa 4,
- Zespół Dziennych Ośrodków Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej przy Placu Jana Pawła II 4,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Medicus" przy ul. Kuźaja 57,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Prywatna Poradnia Wielospecjalistyczna "Medici" przy ul. Sienkiewicza 43.

Dyżur nocny i świąteczny dla mieszkańców Radzionkowa pełniony jest przez placówkę BI-MED w Tarnowskich Górach przy ul. Mickiewicza 8.

Apteki:

- Apteka "Laura", ul. św. Wojciecha 21,
- Apteka "Kinga", ul. Kuźaja 57,
- Apteka "Pod Mandragorą", ul. Szymały 5a,
- Apteka "Fizjo", ul. Męczenników Oświęcimia 25,
- Apteka "Fizjo", ul. Knosały 61a.

Kwestia ochrony zdrowia pojawia się w dokumentach strategicznych Miasta. Przyjęty dla Radzionkowa Program Ochrony Środowiska do 2015 wskazuje priorytety ekologiczne dla miasta, pierwszy z nich wskazuje znaczenie kondycji zdrowotnej (Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego).

Także Lokalny Program Rewitalizacji wybranych obszarów miejskich Gminy Radzionków z 2004 r. wskazuje na zainteresowanie mieszkańców poprawą dostępności do usług zdrowotnych seniorów. Warto dodać – w kontekście kondycji osób z tej grupy – że potrzebę rozszerzenia oferty specjalistycznych usług dla seniorów zidentyfikowano już w ponad dekadę temu (w czasie opracowywania dokumentu).

Narodowy Test Słuchu wskazuje na fakt, że najgorzej słyszą mieszkańcy województwa śląskiego. A kolejne analizy wskazują, że największa populacja dzieci z zaburzeniami słuchu pochodzi z Radzionkowa, Piekar Śląskich oraz Bytomia.

Zaburzenia słuchu wpływają w znaczący sposób na możliwości poznawcze i edukacyjne. Trudności szkolne dzieci z dzielnicy Rojca, mogą zatem wynikać z niezdiagnozowanych problemów ze słuchem.

Przeprowadzone wywiady i badania ankietowe potwierdzają z jednej strony potrzebę prowadzenia badań profilaktycznych (szczególnie w odniesieniu do dzieci i wskazanych problemów zdrowotnych jak np. stomatologiczne, słuchowe, związane z postawą), a także zapewnienie mieszkańcom Rojcy możliwości ich leczenia i rehabilitacji.

1.1.1.6 Bezpieczeństwo i przestępczość

Na terenie miasta Radzionków usytuowany jest Posterunek Policji (ul. Męczenników Oświęcimia 43), który zapewnia ochronę obszaru gminy oraz Straż Miejska (ul. Męczenników Oświęcimia 48B).

Z przeprowadzonych badań w ramach opracowywania niniejszej diagnozy wynika, że pod względem rejestrowanych przestępstw Radzionków należy do terenów bezpiecznych. Zgodnie z danymi wskazanymi uzyskanymi od Komendanta Straży Miejskiej nominalnie liczba odnotowanych wykroczeń nie jest duża. Najwięcej wykroczeń odnotowano:

- przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji: 85 ujawnionych wykroczeń, w tym 38 mandatów,
- przeciwko urządzeniom użytku publicznego: 36 wykroczeń / 24 mandaty,
- w związku z naruszeniem Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi: 36 wykroczeń / 25 mandatów,
- w związku z naruszeniem Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach: 16 wykroczeń / 5 mandatów.

Obszary (dostępne dane obejmują wykaz wg ulic), w których notowano więcej niż 3 zgłoszenia (w tabeli wskazano odnotowane pouczenia, nie wskazywano liczby mandatów i wniosków skierowanych do sądu):

Tabela 12 Obszary (ulice) w których odnotowano więcej niż 3 wykroczenia – dane SM

Przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	Przeciwko urządzeniom użytku publicznego	z naruszeń ustawy „o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
Męczenników Oświęcimia (7)	---	---
Nałkowskiej (4)	---	---
Ogierniana (4)	---	---
Słowackiego (6)	---	---
Szymały (9)	---	---
Św. Wojciecha (14)	---	---
Unii Europejskiej (5)	---	---
Zejera (5)	---	---
---	---	Sadowa (4)
---	Studzienne (9)	Studzienne (5)
---	Plac Jana Pawła II (13 mandatów)	Plac Jana Pawła II (6 pouczeń, 19 mandatów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Radzionkowie

Z danych Policji wynika z kolei, że najbardziej niebezpiecznym regionem jest ul. Św. Wojciecha – ogółem odnotowano 28 (czyli niemal 1/5) wszystkich zgłoszonych przestępstw i wykroczeń (162), z czego zdecydowana większość (24) to kradzieże o wartości nie przekraczającej 250 zł. W kategorii liczby zgłoszonych przestępstw / wykroczeń wyróżniają się także ulice Unii Europejskiej, Artura i Orzechowska. Ogółem w często pojawiających się lokalizacjach wystąpiły 102 zgłoszone zdarzenia – czyli niemal 2/3 ogółu. Pozostałe 50 interwencji odnotowano pod różnymi adresami, 13 ulic nie

powtórzyło się, do 11 nie ma dokładnego adresu, pod ośmioma adresami (nazwami ulic) odnotowano po dwa zgłoszenia i przy czterech ulicach – po trzy. Poniższa tabela zawiera ulice, do których przypisanych jest najwięcej zgłoszonych naruszeń prawa.

Tabela 13 Obszary (ulice) w których odnotowano więcej niż 3 wykroczenia – dane Policji

Adres - ulica	liczba zgłoszeń
Św. Wojciecha	28
Unii Europejskiej	19
Artura	11
Orzechowska	11
Kużaja	10
Knosąły	8
Nałkowskiej	8
Męczenników Oświęcimia	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Policji w Radzionkowie

Najczęściej zgłaszanym przestępstwem są kradzieże o wartości nie przekraczającej 250 zł – w 2015 r. odnotowano ogółem 106 tego typu zgłoszeń na 162 odnotowanych interwencjach policji. Ponadto odnotowano:

- 9 zgłoszeń z art. 51 (zakłócanie spokoju),
- 7 zgłoszeń z art. 124 (niszczenie cudzego mienia)
- 6 zgłoszeń z art. 141 (publiczne używanie wulgaryzmów).

Pozostałe odnotowane rodzaje wykroczeń / przestępstw nie powtarzały się częściej niż 4 razy.

Zarówno Policja jak i Straż Miejska rekomendują obszar wokół byłego PGR (Podobszar zdegradowany nr 2) jako najbardziej niebezpiecznych w Radzionkowie a następnym w kolejności jest teren wskazany w niniejszym opracowaniu jako Podobszar zdegradowany nr 1.

1.1.1.7 Życie publiczne i kulturalne

Działania w obszarze życia kulturalnego Radzionkowa realizowane są przez instytucje i organizacje działające na terenie miasta. Są to:

- Zespół Pieśni i Tańca „Mały Śląsk” - założony w 1973 roku przez Edwarda Sosnę, początkowo zespół działał jako Młodzieżowy Zespół Tańca Ludowego "Radzionkowanie" jako przy Domu Kultury w Radzionkowie. Działający od ponad 40. lat zespół koncertuje w kraju i za granicą, a także zdobywał nagrody w regionalnych, krajowych i międzynarodowych konkursach.

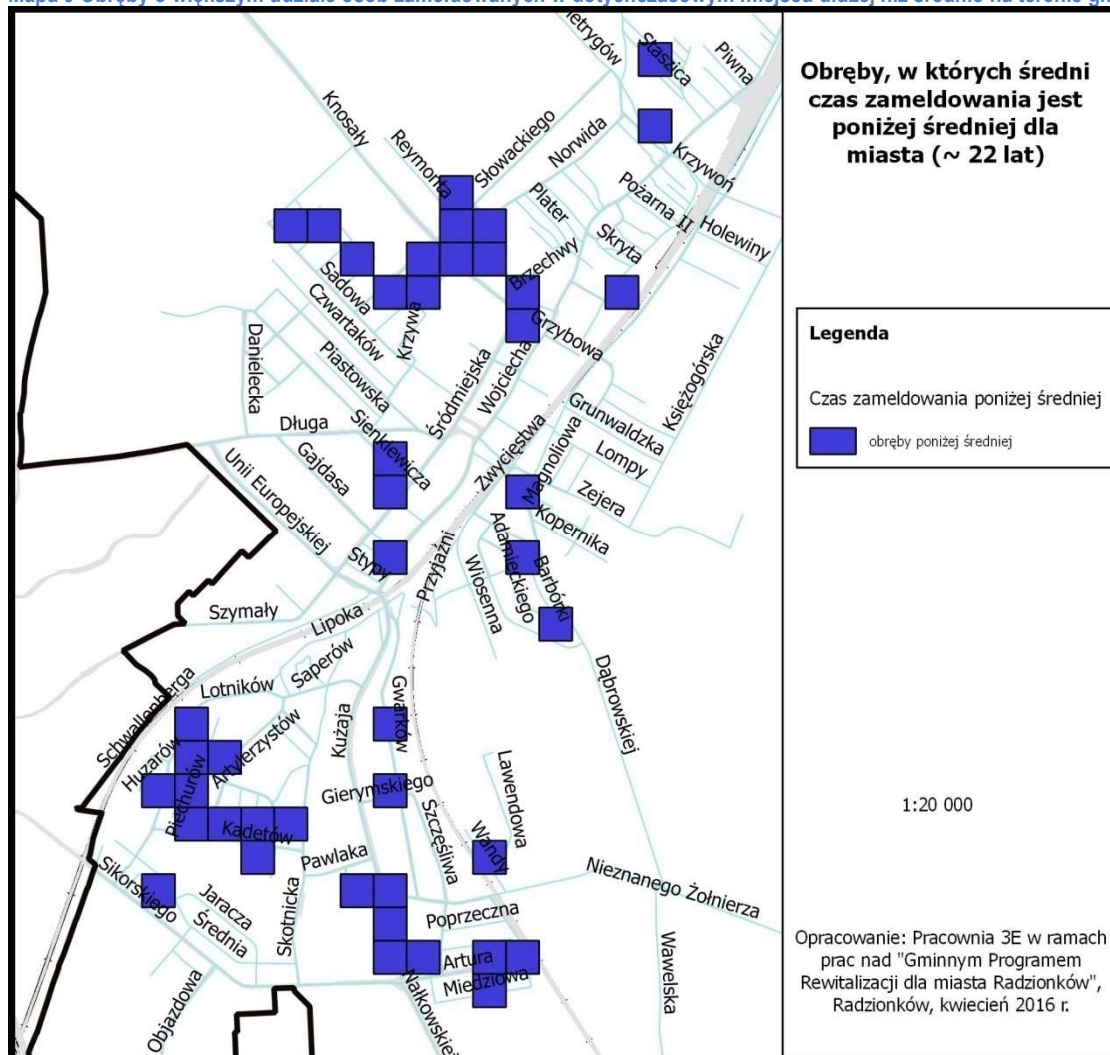
- Centrum Kultury „Karolinka” – działające od 1966 r., początkowo jako Miejski Dom Kultury w Radzionkowie. Realizowane obecnie projekty to „Wiosna teatralna”, Street Art Festival, Festiwal Frytek, Festiwal Arabeska, Konkurs Talentiada, Cidrowska Jesień, M3 – festiwal monodramów. CK „Karolinka” realizuje i wspiera także przedsięwzięcia stałe: wspomniany wyżej ZPiT „Mały Śląsk”, Six Limbs Group, Formacja „Bez nazwy”, Formacja „Pasja” / „Mała Pasja”, Taniec Towarzyski, Rytmika / Mała Rytmika, Balet, Plastyka, Nauka gry, Kółko gier planszowych i Inne.
- Miejska Biblioteka Publiczna – z siedzibą główną przy ul. Knosały i filią przy ul. Kuźaja dostępna jest dla radzionkowiec codziennie. Oprócz możliwości wypożyczenia książek organizuje wydarzenia kulturalne jak np. wystawy plastyczne, spotkania i wieczory autorskie, warsztaty quillingu (papieroplastyki), różne spotkania dla wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Radzionkowie.
- Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoszlązaków do ZSRR w 1945 roku – powstało na mocy porozumienia z katowickim oddziałem IPN w Radzionkowie i podejmuje działania w obszarze edukacji i kultury. Podstawową jest działalność ekspozycyjna oraz związana z pozyskiwaniem, gromadzeniem i przechowywaniem materiałów związanych z deportacją Górnoszlązaków do Związku Radzieckiego w 1945 roku.
- Muzeum Chleba Szkoły i Ciekawostek – działa od 2000 roku. Założeniem twórcy Muzeum, Piotra Mankiewicza, było udostępnienie piekarzom i cukiernikom miejsca na gromadzenie starych, zabytkowych narzędzi pracy. Obecnie Muzeum gromadzi kolekcjonerskie zbiory założyciela, ale także stało się placówką oświatową ogólnie dostępną, a przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, gdzie można zapoznać się z historią chleba oraz poznać sposoby jego produkcji.

1.1.1.8 Poziom kapitału społecznego

Dla określenia poziomu kapitału społecznego na podstawie dostępnych lokalnie danych, możliwych do zobrazowania na mapie, przyjęto wskaźnik liczby lat zameldowania pod tym samym adresem. Poniższa mapa przedstawia te obrębby miasta, w których odnotowano okres zameldowania dłuższy niż średnia dla miasta (wynosząca 22 lata).

Mapa 9 Obręby o większym udziale osób zameldowanych w dotychczasowym miejscu dłużej niż średnio na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne

1.1.1.9 Podsumowanie – potrzeby w zakresie społecznym

Mieszkańcy miasta wskazują przede wszystkim na bezrobocie i ubóstwo (w tym ubóstwo dzieci) jako kluczowe problemy. Wyraźnym zjawiskiem demograficznym jest depopulacja oraz starzenie się społeczeństwa. Mieszkające na terenie miasta osoby korzystające z pomocy OPS, w tym przede wszystkim osoby bezrobotne /starsze / niepełnosprawne, wymagają podjęcia działań umożliwiających ich włączenie społeczne.

Jak wynika z analizy danych osób korzystających z pomocy społecznej w okresie 2012-2013 zauważa się że liczba osób którym przyznano świadczenie ulega nieznacznym wahaniom i tak w stosunku do roku 2012 w 2013 nastąpił wzrost liczby osób którym przyznano świadczenie z 451 do 507 natomiast w 2014 roku liczba ta kształtowała się na poziomie 479 osób. Prawie 51,56 % osób korzysta z pomocy Ośrodka długotrwale (powyżej 3 lat). Przeważają wypłaty świadczeń pieniężnych - 87,05%. Głównymi przesłankami do korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Liczba osób

korzystająca z pomocy społecznej z w/w powodów utrzymywała się w okresie 2012-2014 na zbliżonym poziomie bez znaczących wzrostów lub spadków. Liczba rodzin wielodzietnych jest prawie niezmienna w latach 2012-2014 i oscyluje w granicach 17-18 rodzin. Zauważany jest wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych z 19 osób w 2012 roku do 26 osób w 2014 roku oraz wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu z 9 rodzin w 2012 roku do 22 rodzin w 2014 roku. Instytucjami stanowiącymi system wspierania osób uzależnionych i ich rodzin oraz ofiar przemocy w Gminie Radzionków jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w którym porad udziela radca prawny oraz psycholog. W Gminie Radzionków funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, który realizuje założenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016. Ścisła współpraca członków zespołu ma na celu wspieranie rodzin i osób dotkniętych przemocą i zapobiega sytuacjom, które skutkują umieszczeniem ofiar w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej. Angażowanie otoczenia rodzinnego ofiar ma na celu ograniczenie umieszczeń w ośrodkach interwencji. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Gminie obejmują uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, współpracę ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego w miejscu zamieszkania dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi. W 2015r. planuje się zwiększenie ilości godzin i objęcie pomocą dzieci, które wymaga tej formy pomocy.

Dużym problemem jest również kwestia bezpieczeństwa i co za tym idzie obniżenie przestępczości w okolicach byłego PGR-u oraz w okolicach tzw. Osiedla Hugona.

Mieszkańcy Radzionkowa, to nie tylko osoby bezrobotne, ubogie czy starzejące się. To również dzieci i młodzież wymagająca wsparcia, opieki psychofizycznej, fizycznej i rehabilitacyjnej. Przemiany powinny dotyczyć zarówno dostosowania przestrzeni publicznej do ich potrzeb, jak i wzbogacenia oferty usługowej – usług społecznych, oraz poszerzenia gamy możliwości spędzania wolnego czasu. Ze względu na ochronę danych osobowych dotarcie do danych adresowych uczniów jest utrudnione. Na podstawie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji można przyjąć, że duża uczniów właśnie pochodzi z obszaru rewitalizacji. W ramach programu rewitalizacji należy stworzyć warunki do zwiększenia dostępności do placówek oświatowych jak i zdrowotnych. W szczególności dostępność powinna być powiązana z deinstytucjonalizacją placówek opiekuńczo – wychowawczych.

1.1.2 Sfera gospodarcza

Strategia rozwoju wskazuje, że Radzionków nie posiada atrakcyjnych cech działalności gospodarczej. Lokalne firmy stanowią uzupełnienie dla oferty przedsiębiorców Subregionu Centralnego. Radzionków jest jednak identyfikowany jako miejsce przyjazne dla prowadzenia biznesu, dla którego szansą jest położenie stosunkowo blisko dużych szlaków komunikacyjnych, a podstawową wartością – tradycyjny, śląski etos pracy.

1.1.2.1 Predysponowane sektory gospodarcze

Dane GUS wskazują, że firmy w Radzionkowie najczęściej prowadzą działalność w sektorze budowlanym i przemysłowym. Jak wskazano w *Strategii rozwoju* aktywność gospodarcza w Radzionkowie rośnie (w latach 200-2012), bowiem liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej zwiększyła się o 10,6%. W porównywanym okresie liczba podmiotów gospodarki narodowej w powiecie tarnogórskim wzrosła o 19%, natomiast w perspektywie województwa śląskiego wzrost ten był odnotowany na poziomie 9%.

Tabela 14 Podmioty w gospodarce narodowej

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2014 r.		Powiat	Gmina
Podmioty gospodarki narodowej	ogółem	14 945	1 668
	w sektorze rolniczym	234	3
	w sektorze przemysłowym	1 667	190
	w sektorze budowlanym	1 801	209
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności		1 079	978
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności		797	734

Źródło: dane GUS

1.1.2.2 Podsumowanie – potrzeby w zakresie gospodarczym

Wskazane w *Strategii rozwoju* słabości w obszarze gospodarczym to:

Wg1. Zbyt mała liczba miejsc pracy

Wg2. Niskopłatna praca

Wg3. Mała liczba nowoczesnych przedsiębiorstw

Wg4. Mniejsza dynamika tworzenia małych i średnich firm niż w powiecie tarnogórskim

Wskazywane przez mieszkańców problemy gospodarcze mają charakter strukturalny – problemy z brakiem zatrudnienia wynikają z likwidacji dużych przedsiębiorstw zatrudniających wielu pracowników (bezrobocie mieszkańców dzielnicy Rojca jest ewidentnym skutkiem luki na rynku pracy powstałej po likwidacji kopalń i hut). I chociaż byli górnicy otrzymywali odprawy, to ze względu na niewystarczający poziom kompetencji zawodowych (a także i społecznych) nie byli w stanie stworzyć miejsc pracy dla siebie.

1.1.3 Sfera środowiskowa

Szczegółową diagnozę w zakresie kwestii środowiskowych przeprowadzono w ramach prac nad Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Radzionków do roku 2020. Generalnie należy stwierdzić, że najpoważniejszym zagrożeniem jest zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi oraz zanieczyszczenie powietrza wynikającej głównie z tzw. „niskiej emisji”, które swe źródło ma przede wszystkim w wykorzystywaniu w indywidualnych paleniskach domowych paliw kopalnych (głównie węgla kamiennego, często niskiej jakości, spalane w nieefektywnych energetycznie piecach). Poważnym problemem jest również palenie w paleniskach domowych odpadów komunalnych. Poniżej znajdują się wybrane informacje przedstawione w Programie Ochrony Środowiska.

1.1.3.1 Zagrożenia gleb i powierzchni ziemi

W 2010-2011 roku zostały przeprowadzone badania stopnia degradacji gleb. Pomiary przeprowadzone w 10 wybranych obszarach miasta wykazały przekroczenia (w różnych częściach miasta) dopuszczalnych norm cynku, ołowiu i kadmu. Ponadto, na terenie Księżej Góry i hałdy pohutniczej w Rojcy przeprowadzono dodatkowe badania, które wskazały przekroczenia wszystkich wymienionych substancji. Do degradacji gleb na terenie miasta przyczynia się także nielegalne składowanie odpadów, w szczególności komunalnych i budowlanych.

Zidentyfikowane problemy:

- degradacja gleb metalami ciężkimi,
- nielegalne składowanie odpadów,
- niski poziom świadomości ekologicznej w zakresie gospodarowania odpadami.

1.1.3.2 Wody powierzchniowe

Radzionków położony jest w zlewni rzeki Szarlejki płynącej w otoczeniu hałd pogórnicych, w dorzeczu Wisły. Prowadzone badania wskazują na wysoki stopień zanieczyszczenia m.in. substancjami organicznymi i biogennymi oraz siarczanami. Od 2011 r. realizowano w Radzionkowie projekt renaturalizacji Szarlejki. Pod Radzionkowem znajdują się zbiorniki wód podziemnych, jednak w granicach miasta nie są zlokalizowane punkty badań jakości wód tych zbiorników.

Zidentyfikowane problemy:

- pozaklasowa jakość wód w Szarlejce,
- antropogeniczny charakter doliny Szarlejki,
- zanikanie śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych,
- niezadawalający stan techniczny sieci wodociągowo-kanalizacyjnej,
- opóźnienia w budowie kanalizacyjnej sieci rozdzielczej,
- zakończenie działalności oczyszczalni przy ul. Szybowej,
- ryzyko wycieku zanieczyszczeń z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych,
- duża liczba zrzutów ścieków do rzeki Szarlejki.

1.1.3.3 Powietrze

Gmina Radzionków znajduje się w śląskiej strefie dokonywania pomiarów jakości powietrza, która jest zakwalifikowana do klasy C, w której stwierdzono przekroczenia m.in. dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu. Bezpośrednio w Radzionkowie nie są prowadzone badania jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, najbliższy stały punkt pomiaru zlokalizowany jest w Tarnowskich Górach. Prowadzone są natomiast badania powiatowe (w okolicach ul. Unii Europejskiej). Wyniki tych badań wskazują na dochowanie norm jakości powietrza w przyjętym zakresie. Dodatkowo, w 2010 r. przeprowadzone było badanie jakości powietrza w rejonie ulic Miedziowej i

Nałkowskiej, które wykazały że stężenia metali ciężkich zbliżone są do wyników w innych miastach. Wykazano natomiast wyższy (w okresie zimowym) poziom zawartości pyłu PM10, co wynika z niskiej emisji zanieczyszczeń z przydomowych kotłowni.

Zidentyfikowane problemy:

- powstawanie smogu w okresie grzewczym,
- powstawanie uciążliwości zapachowych na skutek działalności niektórych zakładów,
- spalanie odpadów w gospodarstwach domowych,
- zła jakość warunków życia mieszkańców oraz narażenie zdrowia związane z niską emisją,
- zwiększanie się natężenia ruchu drogowego a tym samym wzrost zapylenia związanego z transportem,
- wysokie koszty eksploatacji najbardziej ekologicznych urządzeń grzewczych (np. kotły gazowe),
- brak środków finansowych mieszkańców na dokonywanie modernizacji systemu CO.

Gmina Radzionków cechuje się przewagą gęstej zabudowy jednorodzinnej (domy wolnostojące, bliźniaki i szeregowce) wobec stosunkowo niewielkiej liczby budynków wielorodzinnych (bloków, kamienic i familoków). O ile bloki mieszkalne powszechnie podłączone są do sieci ciepłowniczej eksploatowanej przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Bytomiu), to pozostałe budynki wielorodzinne i domy jednorodzinne w większości ogrzewane są paliwem stałym w postaci węgla kamiennego oraz gazem ziemnym, a w niewielkim stopniu olejem opałowym czy energią elektryczną. Pomimo zgasyfikowania znacznej części Radzionkowa na początku lat 90 XX wieku, ze względów ekonomicznych wiele gospodarstw domowych zrezygnowało z ogrzewania gazowego na rzecz węglowego.

Tabela: Udział poszczególnych źródeł energii ciepłej w budynkach prywatnych na terenie Radzionkowa oraz informacja dotycząca ocieplenia budynków.

	Liczba	%
Budynki jednorodzinne	991	100
Ocieplenie		
Budynki z ocieplonymi ścianami	535	54
Budynki bez ocieplonych ścian	456	46
Budynki z ocieplonym dachem	418	42
Budynki bez ocieplonego dachu	573	58
Rodzaj ogrzewania		
Kocioł na paliwo stałe	814	82
Piece kaflowe	37	4
Kocioł gazowy	108	11
Kocioł na paliwo stałe i gazowy	29	3
Ogrzewanie elektryczne	2	0
Kocioł olejowy	1	0

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Radzionków

Oprócz niekorzystnej struktury stosowanego do ogrzewania rodzaju paliwa, wpływ na wielkość niskiej emisji ma użytkowanie przestarzałych palenisk, cechujących się niską sprawnością spalania i znaczną emisją

zanieczyszczeń do atmosfery, a także możliwością spalania odpadów. W budynkach jednorodzinnych nadal stosowane są węglowe kotły zasypowe, niejednokrotnie nie posiadające jakichkolwiek certyfikatów energetyczno-emisyjnych, ponadto, jak widać powyżej, wciąż zdarza się, że mieszkania w starym budownictwie wielorodzinnym ogrzewane są piecami żeliwnymi czy kaflowymi.

Położenie geograficzne Radzionkowa również nie sprzyja dobrej jakości powietrza – śródmieście z gęstą zabudową wielo- i jednorodzinną położone jest w dolinie o przebiegu południkowym, a otaczające ją wzniesienia w znacznej części są zabudowane domami jednorodzinnymi. Taka lokalizacja miasta sprawia, że wiatry wiejące w przewadze z kierunków zachodnich w niewielkim stopniu rozpraszają zanieczyszczenia zawarte w atmosferze. Ponadto położenie w dolinie sprzyja tworzeniu się zjawiska inwersji termicznej, które utrzymuje zanieczyszczenia w dolnych warstwach atmosfery, nie dopuszczając do ich dyspersji. Nieco korzystniejsze warunki panują w części miasta „Rojca”, jednakże ze względu na równie gęstą zabudowę oraz bliskie sąsiedztwo śródmieścia (od północy) i strefy przemysłowo-usługowej (od południa), rejon ten również narażony jest na znaczne zanieczyszczenie powietrza.

Badania jakości powietrza atmosferycznego w Radzionkowie nie są prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska – najbliższy stały punkt pomiarowy znajduje się w Tarnowskich Górach przy ul. Litewskiej. Jednak w celu zwiększenia wiedzy Gminy i mieszkańców na temat jakości powietrza w Radzionkowie, w 2018 roku zakupiono trzy czujniki jakości powietrza. Sensory te mierzą temperaturę powietrza, wilgotność, ciśnienie oraz stężenie pyłów zawieszonych PM2.5 i PM10. Sensory stanowią element uzupełniający system monitoringu powietrza realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach i pozwalają na porównywanie stanu powietrza w Radzionkowie w poszczególnych latach w przyszłości.

Funkcjonowanie przestarzałych kotłowni węglowych wiąże się z emisją dużych ilości pyłów, dwutlenku węgla (CO_2), tlenku węgla (CO), dwutlenku siarki (SO_2), tlenków azotu (NO_x) oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), w tym benzo(a)pirenu. Emisja zanieczyszczeń atmosfery wynika z przestarzałej technologii prowadzenia spalania (niska sprawność kotła, brak lub ograniczona możliwość sterowania procesem spalania), niskiej jakości stosowanego węgla oraz niejednokrotnie współspalania odpadów komunalnych.

1.1.3.4 Klimat akustyczny

W Radzionkowie najbardziej odczuwalny jest hałas szczególnie z linii kolejowych przecinających miasto. Transport samochodowy nie jest szczególnie uciążliwy, chociaż miasto nie ma żadnej obwodnicy, co sprawia, że w centrum panuje znaczne natężenie ruchu. Duża liczba pojazdów jest szczególnie odczuwalna na Rojcy ze względu na ciąg komunikacyjny z Bytomiem (dotyczy to ulic Nałkowskiej, Kuźaja, Męczenników Oświęcimia, Św. Wojciecha, Śródmiejskiej, Szymały). Także na Rojcy (w okolicach ul. Nałkowskiej i Nieznanego Żołnierza) zidentyfikowano źródła hałasu krótkotrwałego.

Zidentyfikowane problemy:

- awarie przemysłowe stanowiące źródło ponadnormatywnego hałasu,
- brak ekranów akustycznych przy liniach kolejowych,
- brak obwodnicy miasta,

- brak narzędzi prawnych organów gminy w zakresie ochrony przed hałasem,
- zwiększający się ruch samochodowy.

1.1.3.5 Gospodarka odpadami

W Radzionkowie funkcjonuje system gospodarki odpadami, który uregulowany jest przez szereg uchwał. W „Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014” przyjętym przez Sejmik Województwa Śląskiego, opracowano analizę ilości wytwarzanych na terenie Gminy Radzionków odpadów komunalnych z zastosowaniem przedstawionego w nim wskaźnika wytwarzania odpadów przyporządkowanego małym miastom, a wynoszącego 354 kg/mieszkańca/rok. Ilość ta odbiega jednak znacznie od masy odpadów zebranych w pozostałych latach, w których różnice dochodzą do nawet 50%. Można zauważyć tendencję wzrostową jeśli chodzi o ilość wszystkich odpadów zebranych na terenie Gminy, i jest to zjawisko pozytywne, oznaczające postępujące uszczelnianie się systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Zidentyfikowano liczne i złożone problemy, które w podstawowym zestawieniu obejmują:

1. Problemy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Radzionków:

- a) brak wiedzy i świadomości mieszkańców w zakresie utylizacji odpadów,
- b) niezgodne z przepisami działania mieszkańców (głównie spalanie odpadów),
- c) roszczeniowa postawa mieszkańców gminy w zakresie świadczonych usług komunalnych,
- d) związane z organizacją i funkcjonowaniem systemu oraz ochroną stanu środowiska,
- e) problemy sfery finansowej (monopol cenowy odbioru odpadów i koszty odbioru),
- f) wysoce skomplikowane przepisy prawne regulujące zasady gospodarowania odpadami komunalnymi oraz przepisy dotyczące opłaty śmieciowej,

2. W zakresie odpadów zawierających azbest:

- spór z Konserwatorem Zabytków w zakresie planów Gminy związanych z rozbiórką folwarku przy ul. Knosały a tym samym zablokowanie działań w zakresie usunięcia azbestu,
- brak środków finansowych mieszkańców na dokonywanie remontów elewacji i dachów oraz brak możliwości uzyskania dofinansowania na zadania związane z odtworzeniem elementów budynków, które zawierały azbest.

1.1.3.6 Podsumowanie – potrzeby w zakresie środowiskowym

Działalność gospodarcza w gminie koncentruje się wokół przemysłu paliwowego, maszynowego, stalowego, budowlanego, spożywczego i odzieżowego, rzemiosła, drobnych usług i handlu detalicznego. Jedną z zalet Radzionkowa jest dobre skomunikowanie z regionem. Problemy to przede wszystkim gęsta zabudowa, bliskość stref przemysłowych, niska emisja i stara sieć wod-kan.

Najważniejsze zadania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Środowiska:

- realizacja PONE dla Gminy Radzionków na lata 2015-2016 (KAWKA)

- udzielanie dotacji do usuwania azbestu oraz udzielanie wsparcia finansowego w postaci dotacji celowej na modernizację systemu ogrzewania dla mieszkańców na podstawie lokalnego regulaminu dofinansowania,
- przebudowa oświetlenia ulicznego - osiągnięcie oszczędności zużycia energii elektrycznej dla oświetlenia ulicznego w Gminie Radzionków,
- realizacja projektu dotyczącego przyjaznej środowisku i niskoemisyjnej organizacji transportu publicznego w Subregionie Centralnym poprzez ograniczenie i uspokojenie ruchu samochodowego w centrum Miasta Radzionków wraz z budową II etapu obwodnicy i ścieżek rowerowych,
- budowy, remonty, przebudowy dróg gminnych oraz inwestycje wod.-kan.,
- edukacja ekologiczna.

Sposobem na zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych z indywidualnych źródeł ciepła jest ich modernizacja, polegająca na wymianie starych pieców i kotłów węglowych na nowoczesne, automatyczne kotły na paliwo stałe, kotły gazowe, czy przyłączenie budynku do sieci ciepłowniczej. Inwestycje modernizacyjne wymagają znacznych nakładów finansowych, które częstokroć przewyższają możliwości mieszkańców miasta. Jednakże biorąc pod uwagę negatywny wpływ złej jakości powietrza na stan środowiska, w tym na zdrowie i jakość życia społeczeństwa, zasadnym jest stworzenie systemu wsparcia polegającego na uruchomieniu wysokich dotacji do modernizacji źródeł ciepła, a co za tym idzie do stopniowego, ale wyraźnego ograniczania zjawiska niskiej emisji.

Wiele budynków, często zabytkowych wymaga pilnych działań naprawczych. W niektórych budynkach nadal znajdują się konstrukcje zawierające azbest.

1.1.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W zakresie sfery przestrzennej *Strategia rozwoju* wskazuje na istnienie zabytkowych obiektów, które należy wpisać w miejski szlak zabytków. Tendencje demograficzne zdiagnozowane w sferze społecznej przekładają się na przestrzenną potrzebę dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób w starszym wieku i z ograniczoną zdolnością poruszania się.

1.1.4.1 Tereny rekreacyjne

Na terenie gminy Radzionków istnieje 11 terenów rekreacyjno-sportowych:

- Park Księża Góra (ul. Góra Powstańców Śląskich 1),
- Klub Sportowy "Ruch" Radzionków (ul. Św. Wojciecha 15),
- Centrum Tenisowe "Happy Match" (ul. Gajdasa 3),
- Hala MOSiR (ul. Knosały 16, dojazd od ul. Norwida 2),
- Skatepark (ul. Sikorskiego 8A),
- Dwa place zabaw w Parku Księża Góra (ul. Góra Powstańców Śląskich 1),
- Plac zabaw przy boisku „ORLIK” (ul. Sikorskiego 8),
- Plac zabaw (skrzyżowanie ulic Gajdasa i Szymały),
- Boisko „Orlik” (ul. Śródmiejska / Knosały),
- Boisko wielofunkcyjne (ul. Krzywa 18),
- Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie (ul. Zejera).

Głównym podmiotem zapewniającym mieszkańcom ofertę sportowo-rekreacyjną jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, w ramach którego dostępne są: hala sportowa, kąpielisko, korty tenisowe, boiska i place zabaw. Drugim ważnym miejscem jest Park na Księżej Górze, gdzie przygotowano ścieżki piesze, rowerowe i trasy narciarskie. Obserwowane na obszarze powiatu jest pojawianie się kolejnych obiektów i infrastruktury sportowej. Równocześnie zmniejsza się liczba członków klubów sportowych w mieście (w latach 2002 – 2012 odnotowano spadek o 1/3), przy czym zwiększyła się liczba klubów – z trzech do czterech. Dla porównania – w analogicznym okresie na terenie zarówno powiatu tarnogórskiego jak i woj. śląskiego wzrosła zarówno liczba klubów sportowych jak i liczba członków (choć przyrosty te były nieproporcjonalne – pojawiało się więcej klubów, odpowiednio o 23% i 41%, natomiast liczba członków wzrosła odpowiednio o 2% i 8%). Dynamicznie wzrosła kwota wydatków na sport w przeliczeniu na mieszkańca – w ciągu monitorowanych 10. lat z 18 zł do 214 zł.

Szczegółowa charakterystyka obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz liczba osób uczestniczących w organizowanych tam zajęciach znajduje się w Strategii Rozwoju Miasta s. 34-44.

Należy dodać, że w opinii mieszkańców występuje brak miejsc spędzania czasu wolnego, głównie dla mieszkańców Rojcy, gdzie nie ma praktycznie żadnej oferty rekreacyjnej, nie ma miejsc do spędzania czasu wolnego, brakuje infrastruktury przyjaznej seniorom. Oferta miejsc aktywności sportowej dla dzieci i młodzieży jest zapewniana przez szkoły jednak jest to oferta niewystarczająca.

Szczególnie ważna na terenach problemowych jest działalność w zakresie kultury fizycznej. Na obszarze rewitalizacji nie ma wielu podmiotów tego typu. Tymczasem właśnie aktywność sportowa może być dla młodzieży z obszaru rewitalizacji tym elementem, który pozwoli na pokonanie licznych obciążeń i negatywnych wzorców związanych z trudnym środowiskiem. Należy podjąć działania zachęcające osoby o odpowiednim przygotowaniu do pracy sportowej z młodzieżą na obszarze rewitalizacji. Jednym ze sposobów może być powstanie basenu zamkniętego w centrum Gminy.

Kolejnym punktem rekreacyjnym na terenie Gminy jest – boisko wielofunkcyjne, piłkarskie, przy Szkole Mistrzostwa Sportowego w Radzionkowie.

1.1.4.2 Dziedzictwo kulturowe

Dla podtrzymywania odrębności kulturowej i kultywowania wartości tradycyjnie związanych ze spuścizną historyczną miasta otoczono ochroną konserwatorską obiekty o walorach regionalnych, będące świadectwem kultury materialnej tej części Górnego Śląska. Ich wyznaczenie umotywowano w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego, gdzie wskazano także konkretne budynki uznane za wymagające ochrony i podjęcia prac renowacyjnych.

Na terenie gminy Radzionków wyodrębniono następujące obszary ochrony konserwatorskiej:

I. Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej:

- A-1 teren kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha z otoczeniem,
- A-2 teren cmentarza parafialnego przy ulicy Cmentarnej,
- A-3 teren związany ze starym dworcem PKP;

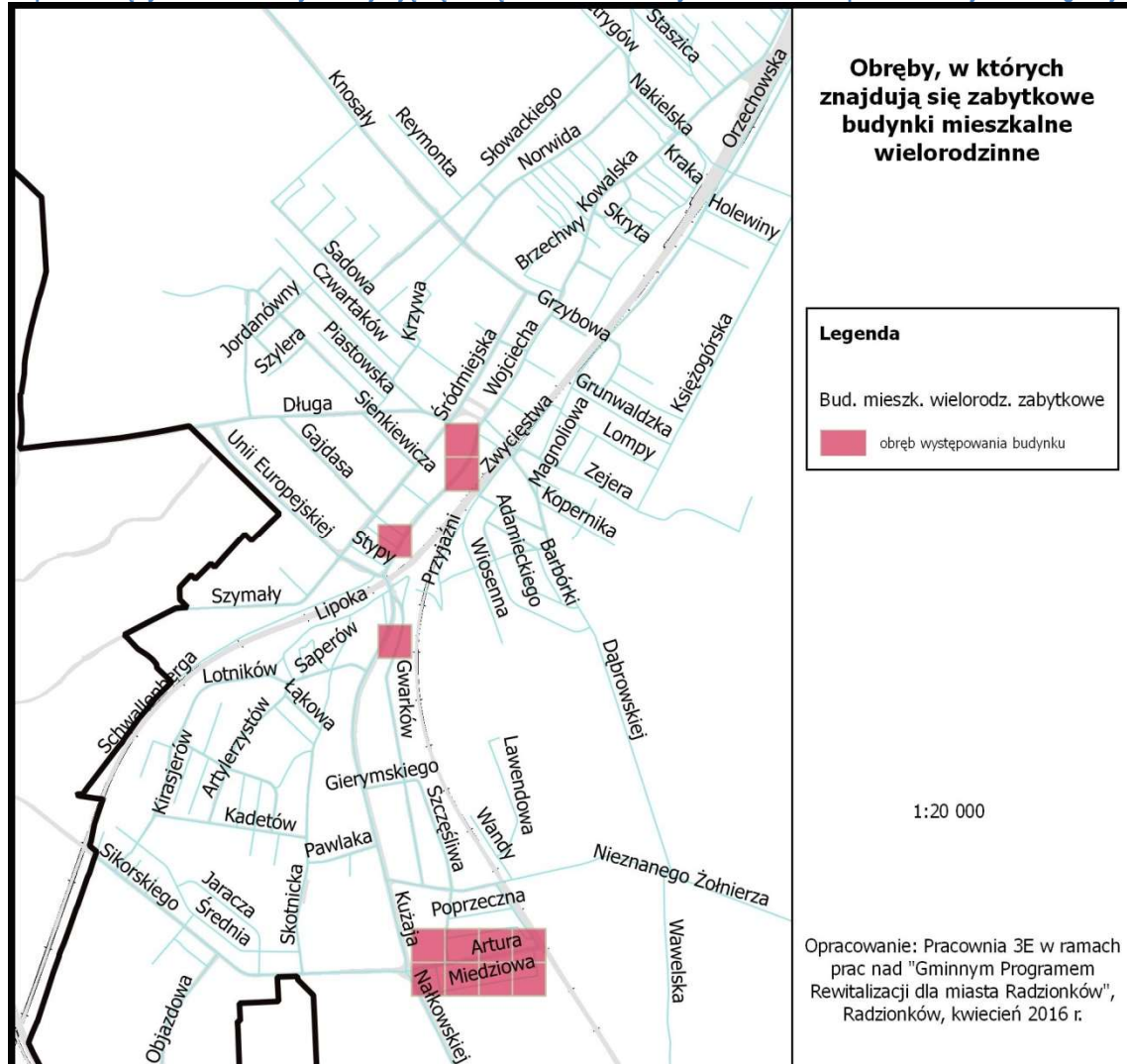
II. Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej:

- B-1 centralną i śródmiejską część miasta,
- B-2 teren po PGR,
- B-3 osiedle robotnicze przy ulicy Kużaja,
- B-4 zespół szkolny przy ulicy Kużaja,

- B-5 teren najstarszej części byłej KWK „Powstańców Śląskich”;
- III. Strefa ochrony zabytkowego krajobrazu:
- K-1 park Góra Powstańców Śląskich,
- K-2 hałdy przy kopalni,
- K-3 wapienniki pod Nakłem.

Mapa 10 Obręby na terenie których znajdują się w części lub całości zabytki nieruchome wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

1.1.1.1 Pozostała przestrzeń publiczna

Na szczególną uwagę zasługuje „były PGR”, a wcześniej folwark. Były PGR jest niewykorzystywanym kompleksem budynków okalających plac, całość otoczona jest osiedlem, w pobliżu zlokalizowana jest szkoła i „rynek” – centralny obszar Radzionkowa. Z przeprowadzonej w kwietniu 2016 roku „Ekspertyzy technicznej obejmującej ocenę stanu faktycznego budynków dawnego PGR przy ul. Knosały” wynika, że budynek dawnej obory oraz mur folwarczny są w stanie awaryjnym i stanowią bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia, życia i mienia. Procesy korozyjne wszystkich budynków są daleko posunięte, nieodwracalne i obejmują wszystkie elementy konstrukcyjne. Wspomniana ekspertyza kwalifikuje kompleks do rozbiórki.

1.1.4.3 Podsumowanie – potrzeby w zakresie przestrzennym

Należy podjąć działania ukierunkowane na przywróceniu funkcjonalności dla obszaru byłego PGR, który ma duży potencjał (może być zagospodarowany np. na potrzeby wspierania rozwoju przedsiębiorczości). Należy także wyposażyć przestrzeń publiczną dzielnicy Rojca w infrastrukturę przyjazną seniorom oraz miejsca rekreacji zarówno dla dzieci i młodzieży jak i dorosłych.

Jednym z głównych kryteriów kształtowania przestrzeni publicznej jest dostosowanie jej dla wszystkich uczestników życia publicznego, a w szczególności tych o obniżonej sprawności ruchowej. Wyznacznikiem powinno być zwiększenie dostępności obszaru dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz rodzin z małymi dziećmi. Dotyczy to zarówno technicznej strony – np. równe chodniki, pochylnie, niwelowanie krawężników, eliminacja nielegalnych parkingów, jak i właściwego gospodarowania przestrzenno-funkcjonalnego.

Przestrzeń przyjazna, to przestrzeń wyposażona w infrastrukturę, która pozwoli na korzystanie z niej osobom o zróżnicowanej kondycji fizycznej i indywidualnych możliwościach. Dostępność śródmieścia, które zawiera się w obszarze rewitalizacji powinna zajmować szczególnie istotne miejsce w polityce miejskiej. Osoby starsze, osoby niepełnosprawne, a także rodziny z dziećmi powinny mieć możliwość korzystania z przestrzeni publicznej na równych prawach z innymi.

Zważając na postępujący proces starzenia się społeczeństwa obszar ten powinien stać się przyjazny dla osób o mniejszej sprawności ruchowej i to ta grupa społeczna powinna być wyznacznikiem w kształtowaniu przestrzeni. Rozwiązania, które będą wygodne dla seniorów osób niepełnosprawnych i osób z małymi dziećmi, będą też doskonale służyły pozostałym mieszkańcom i gościom korzystającym z obszaru rewitalizacji, w którym zawiera się centrum miasta.

1.1.5 Sfera techniczna

Miasto Radzionków posiada Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej w Gminie Radzionków, który diagnozuje specyfikę ruchu drogowego oraz charakteryzuje potrzeby usprawniające poruszanie się mieszkańców.

Analiza dokumentów planistycznych wykonana w Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej wykazała, że działania ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego są zgodne z kierunkami rozwoju miasta. W gminie Radzionków inwestycje takie jak budowa zachodniej obwodnicy miasta czy też udrożnienie połączeń z drogą wojewódzką DW 911 są działaniami przyczyniającymi się do zwiększenia dostępności komunikacyjnej miasta oraz zwiększenia przepustowości miejskiego układu komunikacyjnego, będących jednymi z działań na rzecz rozwoju miasta Radzionków.

Wyniki badań przeprowadzonych w związku z opracowaniem Planu oraz charakterystyka miasta (wielkość, rodzaj zabudowy, układ uliczno-drogowy) możliwe wydaje się wprowadzenie działań ukierunkowanych na promocję transportu publicznego, komunikacji rowerowej oraz ruchu pieszego. Analiza stanu istniejącego wybranych elementów systemu transportowego miasta Radzionków obejmująca komunikację indywidualną, komunikację zbiorową wraz z diagnozą polityki parkingowej oraz podsystem komunikacji rowerowej pozwoliła na określenie kierunków ich dalszego rozwoju.

1.1.5.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gospodarka ściekowa Radzionkowa powiązana jest z systemem kanalizacyjnym Bytomia. Stopień skanalizowania Radzionkowa wynosi 95%. Sieci wodociągowe i kanalizacyjne Radzionkowa są w niezadawalającym stanie, wymagają stałych remontów i modernizacji.

1.1.5.2 Zabudowa mieszkaniowa

Radzionków charakteryzuje się zabudową przede wszystkim jednorodziną. Strukturę mieszkań w Radzionkowie obrazują dane z GUS.

Tabela 15 Zasoby mieszkaniowe

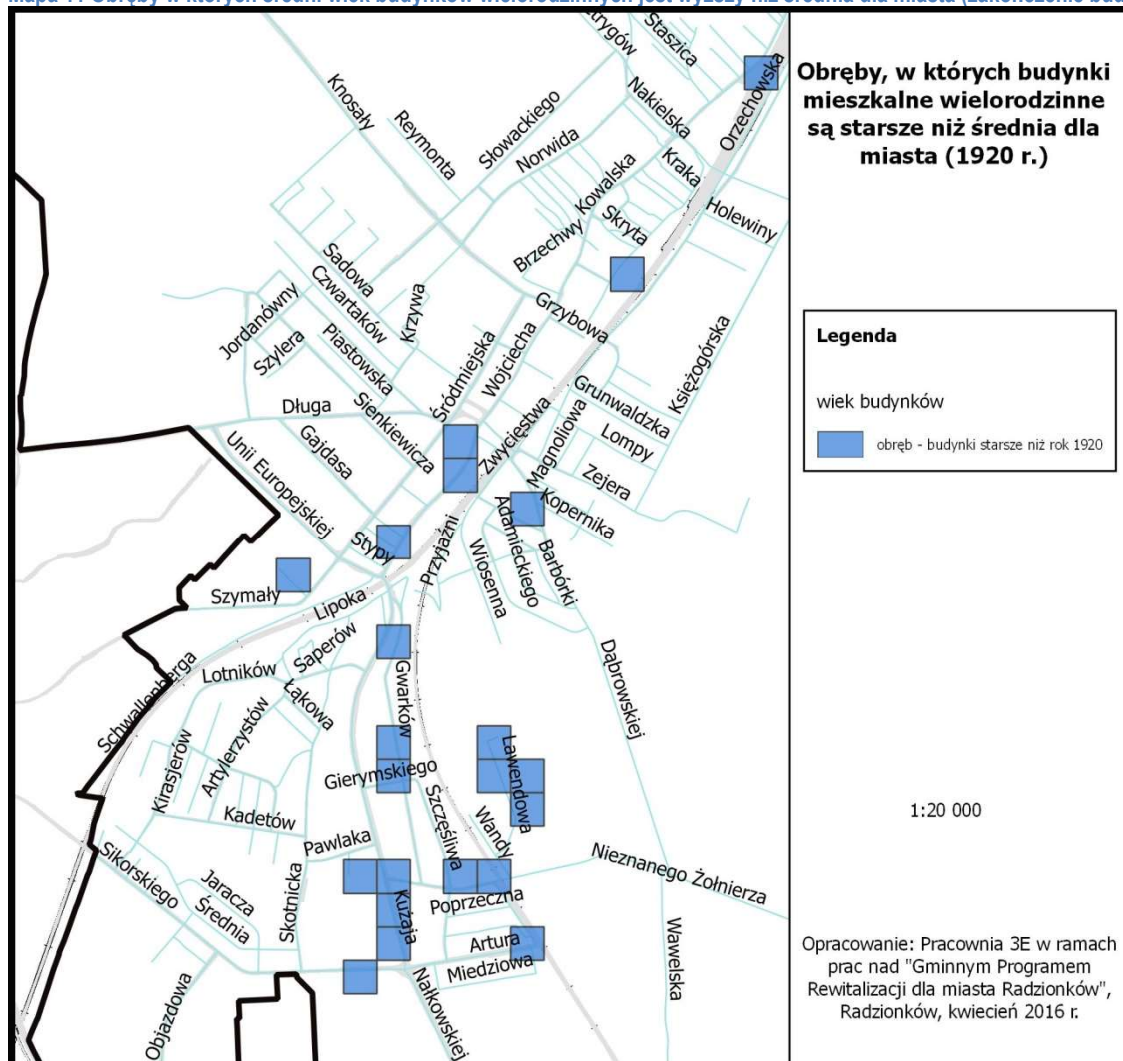
Zasoby mieszkaniowe		2013	2014
Mieszkania		5 920	5 921
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²		78	78
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych		1 226	1 269
Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych w tys. zł		200	-
Liczba lokali socjalnych		61	63
Mieszkania oddane do użytkowania	indywidualnie	13	8
	przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1	-

Źródło: dane GUS

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna usytuowana jest w dzielnicy Rojca, gdzie budynki powstały jako osiedle robotnicze, wybudowane dla pracowników niedziałających już kopalń. Osiedla wielorodzinne zlokalizowane są także wokół byłego PGR (współczesna zabudowa blokowa). Były folwark zachował swoje pierwotne cechy architektoniczne, tj. nadal usytuowany jest w formie czworoboku. Wg informacji źródłowych w 1904 roku niektóre budynki prawdopodobnie wymieniono na nowe, zbudowane jednak w tych samych miejscach. Z kolei budynki wielorodzinne (tzw. familoki) w Rojcy często mają więcej niż 100lat, w wielu przypadkach były nie remontowane, i obecnie większość z nich stanowi mienie komunalne. Tzw. Osiedle Hugona wymaga gruntownej modernizacji, szczególnie dachów, wentylacji i tzw. części wspólnych budynków. Na terenie Radzionkowa działa Spółdzielnia Mieszkaniowa Nasz Dom z Bytomia, która administruje budynkami w Radzionkowie zlokalizowanymi głównie przy ul: Knosały, Sadowej i Miedziovej a także Krzywej, Śródmiejskiej, Kużaja, i Nałkowskiej.

Mapa 11 Obreby w których średni wiek budynków wielorodzinnych jest wyższy niż średnia dla miasta (zakończenie budowy 1920 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

1.1.5.3 Podsumowanie – potrzeby w zakresie technicznym

Obszar techniczny ma duże znaczenie w powodzeniu działań rewitalizacyjnych, szczególnie dla działań prowadzonych w obszarze społeczno-gospodarczym. Bez właściwej infrastruktury lokalowej czy transportu, nie jest możliwe osiągnięcie pożądanego rezultatu. Biorąc pod uwagę potencjał wynikający z integracji miejskiego życia wokół dawnego PGR-u potrzebna jest infrastruktura dla rozwijania aktywności zawodowej mieszkańców, wspierania i rozwijania ich aktywności społecznej oraz zapewnienia miejsc rekreacji dla wszystkich grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów. Konieczna jest modernizacja osiedli robotniczych, która nie tylko poprawi standard lokali mieszkalnych (a tym samym – jakość życia mieszkańców), ale także przyczyni się do powstania miejsc aktywności społecznej i gospodarczej, a poprzez rozwój lokalny kierowany przez społeczność lokalną będzie zapobiegać utrwalaniu i dziedziczeniu problemów społecznych. Szczególną wagę należy położyć na modernizację tzw. osiedla Hugona. Optymalne jest wspieranie rozwoju transportu rowerowego, który szczególnie w małych miastach jest idealnym rozwiązaniem, umożliwiającym samodzielne poruszanie się także dzieciom.

2.2 Zidentyfikowany obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany jest to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Natomiast stan kryzysowy to obszar gdzie występują negatywne zjawiska społeczne współwystępujące z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna i techniczna. W pierwszym etapie, w oparciu o dane dotyczące gęstości zaludnienia, udziale osób 60+, osób korzystających z OPS oraz bezrobocia. W każdym z obrębów pokrywają się minimum dwa z wyżej wspomnianych zjawisk. Na potrzeby wykonania Diagnozy zgodnie z Wytycznymi przyjęto zestaw wskaźników ujęty w poniższej tabeli.

Tabela 16 Wskaźniki identyfikacji obszaru zdegradowanego

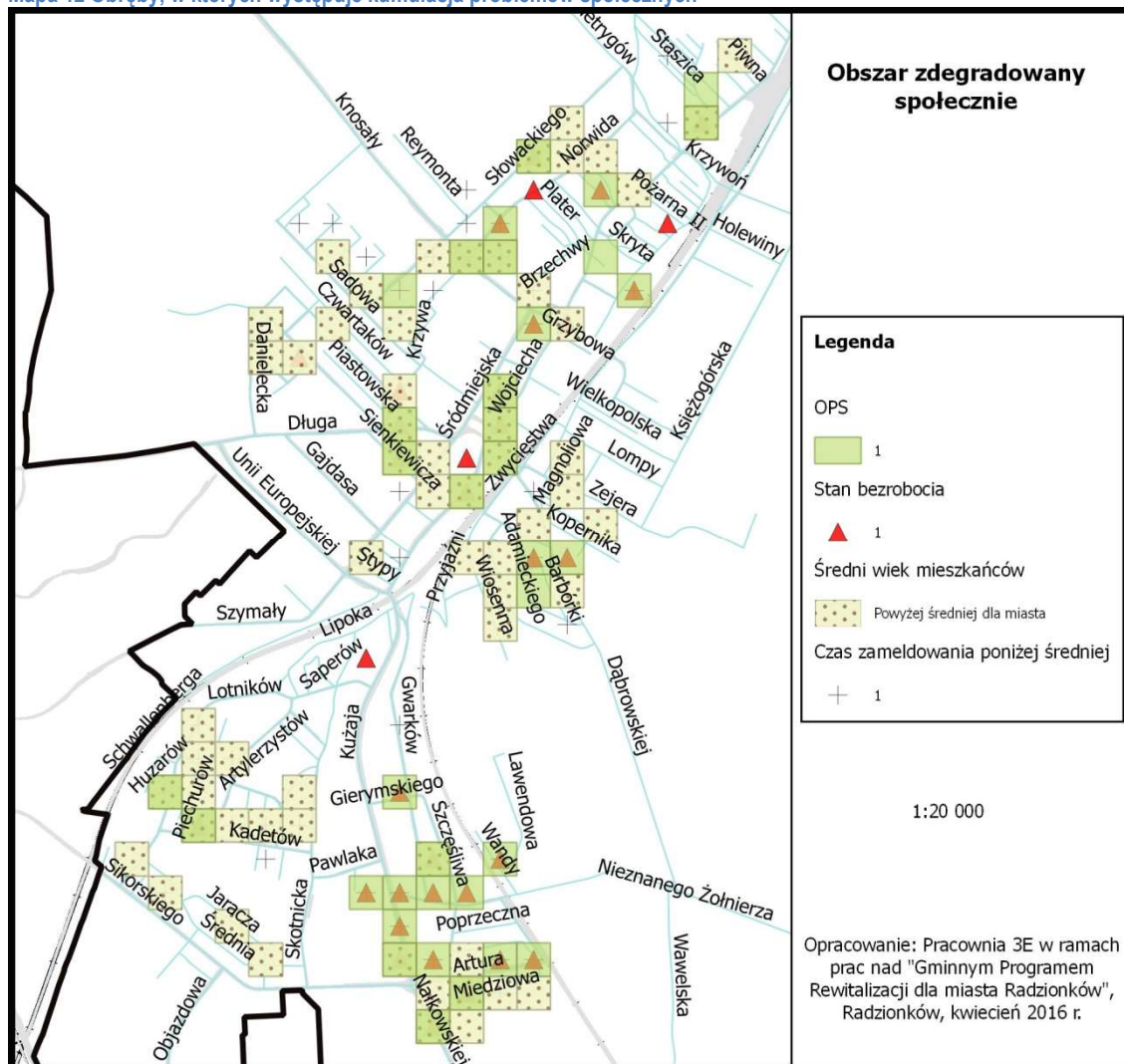
negatywne zjawiska społeczne			
ubóstwo	bezrobocie	przestępczość	niski poziom kapitału społecznego
liczba osób korzystających z OPS (powyżej średniej dla miasta)	liczba osób korzystających z OPS z tytułu bezrobocia (powyżej średniej dla miasta)	opisowy	średni czas zameldowania (poniżej średniej dla miasta)
inne negatywne zjawiska			
gospodarcze	środowiskowe	przestrzenno-funkcjonalne	techniczne
udział osób powyżej 64 r. życia	opisowy	występowanie zabytkowych budynków mieszkalnych wielorodzinnych	średni wiek budynku mieszkalnego wielorodzinnego (poniżej średniej dla miasta)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Mapy obrazujące szczegółowe rozłożenie poszczególnych negatywnych zjawisk zostały zaprezentowane w poprzednim podrozdziale. Poprzez nałożenie na mapę różnych negatywnych zjawisk został wyznaczony obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Mapa 12 Obręby, w których występuje kumulacja problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Koncentracja obrębów spełniających założone w niniejszym Programie metodologiczne warunki wyznaczania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych występuje przede wszystkim w okolicy tzw. „Osiedla Hugona”. Również w pozostałych częściach miasta znajdują się obszary koncentrujące obręby charakteryzujące się negatywnymi zjawiskami społecznymi: okolice ulic Zejera i M. Dąbrowskiej, okolice byłego PGR oraz Norwida i Słowackiego. Następnie w oparciu o dane dotyczące występowania niskiego stopnia przedsiębiorczości, średniego roku zakończenia budowy budynku oraz występowania nieruchomości zabytkowych wyznaczono obszar zdegradowany. Obszar zdegradowany to ten, w którym na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych mają miejsca negatywne zjawiska z innych sfer.

Obręby, w którym występuje minimum jeden symbol (opisane w legendzie mapy) są technicznie wyznaczonym obszarem zdegradowanym, w którym będzie mieścić się docelowy obszar rewitalizacji. Istotne tu znaczenie ma kwestia techniczności tego wyznaczenia. Należy mieć na względzie, że obszar miasta został sztucznie podzielony na obręby kwadratowe o boku

100 m. Może to powodować, że przy wyznaczaniu obszaru do rewitalizacji, będzie konieczność dołączenia niektórych fragmentów miasta wykraczających poza wcześniej wyznaczony obszar zdegradowany, które jednak funkcyjnie lub przestrzennie są powiązane z obszarem zdegradowanym. Co do zasady obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na poziomie działek ewidencyjnych.

W ramach Diagnozy przeprowadzono także badania wśród mieszkańców (podsumowanie badań i konsultacji zawarto w Aneksie). Wynika z nich, że:

- Rojca oraz obszar wokół byłego PGR są wymagają inwestycji przestrzennej, technicznej, bowiem nie remontowane od dziesięcioleci mieszkalne budynki wielorodzinne są w tragicznym stanie, a przestrzeń publiczna w wielu miejscach praktycznie nie posiada infrastruktury ułatwiającej mieszkańcom poruszanie się. Brakuje także miejsc spędzania czasu wolnego mieszkańców, w tym rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży oraz rekreacji dorosłych.

- Rojca jest dzielnicą, w której kumulują się różne problemy społeczne, przede wszystkim bezrobocie, ubóstwo oraz bieda dzieci a także niezadorność życiowa mieszkańców. Taki wizerunek społeczny dzielnicy rodzi się poprzez koncentrację mieszkań socjalnych i zasiedlanie ich osobami w trudnej sytuacji życiowej, jednak osoby te stanowią część mieszkańców. Drugą, widoczną w badaniach grupą, są seniorzy, dość często samotni. Ważną kwestią jest niskie wykształcenie mieszkańców oraz historia dzielnicy, która niegdyś była osiedlem robotniczym, natomiast obecnie jest to obszar zamieszkały przez osoby bezrobotne lub pracujące dorywczo, które nie znalazły stałego zatrudnienia po likwidacji dużych zakładów pracy.

- Z wypowiedzi mieszkańców wynika, że wartością dla wielu z nich jest rodzina, widoczny jest także etos pracy.

- Jako problem społeczny wskazywano nadużywanie alkoholu przez mieszkańców Rojcy, przy czym wskazywano, że mieszkańcy Rojcy zawsze nadużywali używek, ale dopiero utrata pracy spowodowała znaczne pogorszenie ich kondycji życiowej a czasem doprowadziła – w połączeniu z nadużywaniem alkoholu – do ich degradacji.

- Obszar wokół byłego PGR jest przede wszystkim opuszczoną, zaniedbaną przestrzenią publiczną, która stanowi niewykorzystany potencjał, który można zagospodarować dla dobra mieszkańców. Osiedle wokół byłego PGR wyróżnia się zabudową wielorodzinną, a w związku z tym koncentracją negatywnych zjawisk społecznych występujących w Radzionkowie, w tym przede wszystkim wybryków chuligańskich i nadużywania alkoholu. Ponadto – z racji zabudowy – więcej jest niż w Radzionkowie osób starszych, o większych potrzebach zarówno w kwestii dostępności przestrzeni publicznej, jak i oferty usług opiekuńczych i miejsc rekreacji.

- Rewitalizacja powinna obejmować działania aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców Rojcy ukierunkowaną na zwiększenie ich zdolności do podjęcia i utrzymania miejsc pracy, przy czym rodzaje działań aktywizacyjnych powinny być dostosowane do kondycji mieszkańców (szczegółowe zestawienie proponowanych działań zamieszczono w podsumowaniu konsultacji w Aneksie). Ponadto dla mieszkańców Rojcy i obszaru wokół byłego PGR należy stworzyć miejsca rekreacji oraz spędzania czasu wolnego (ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb seniorów) oraz zagospodarować przestrzeń publiczną.

- Powszechny jest sceptycyzm co do powodzenia społecznego wymiaru rewitalizacji Rojcy.

Wyznaczone na podstawie analizy statystycznej oraz badań ankietowych i jakościowych obszary zdegradowane zostały poddane konsultacjom społecznym. Mieszkańcy odnosili się do dwóch przedstawionych na mapach propozycji:

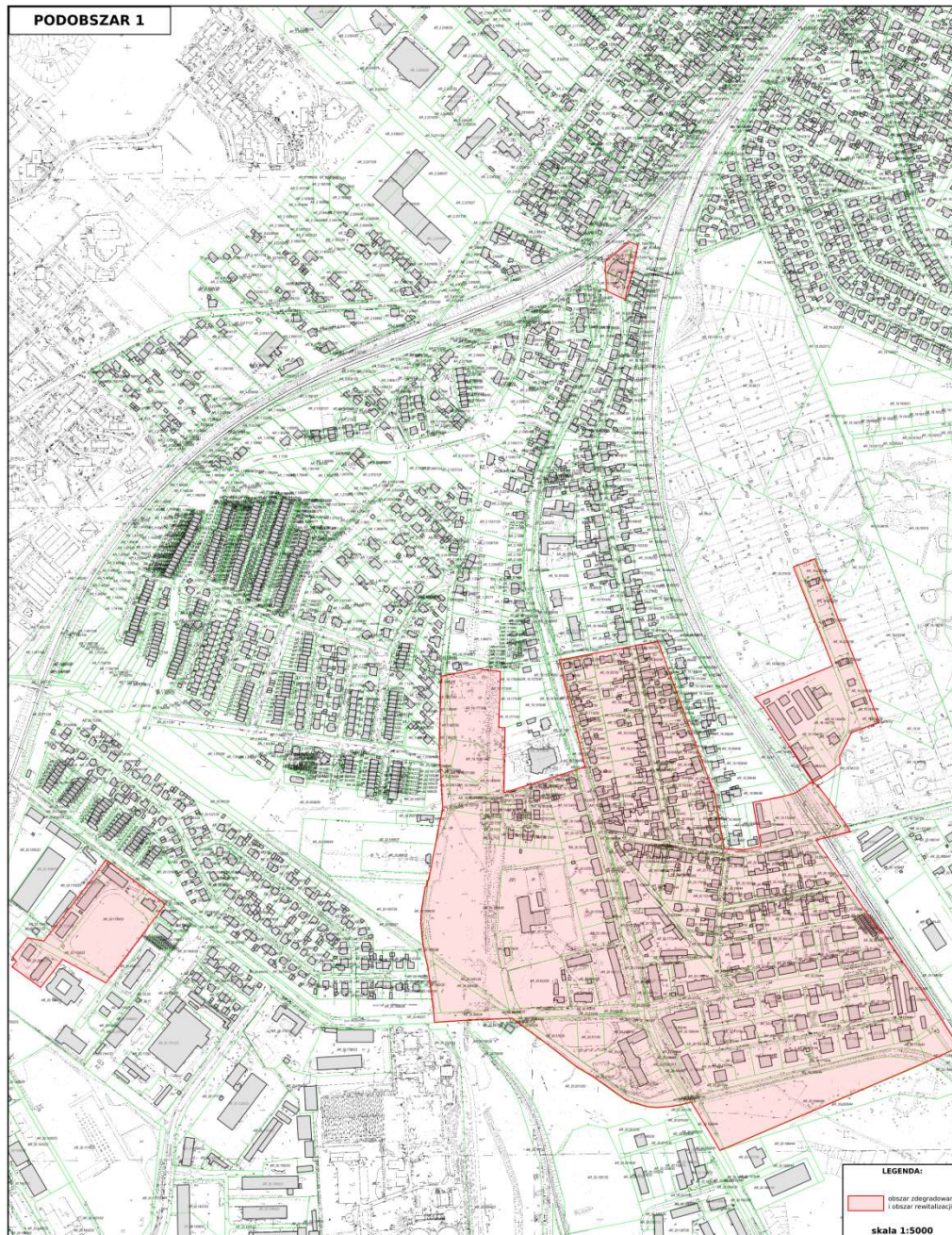
Podobszar 1 to tzw. „Osiedle Hugona” (lub „Osiedla Kuźaja”), oraz Podobszar 2: „Teren wokół byłego PGR”. Na podstawie zebranych opinii mieszkańców postanowiono rozszerzyć wskazany Podobszar nr 1 o ulice Wandy i Lawendową.

Poniższe mapy przedstawia wyznaczone obszary zdegradowane – w sposób bardziej czytelny, bez oznaczania poszczególnych zjawisk.

Poniżej zaprezentowane mapy obrazują zdiagnozowane dwa obszary zdegradowane w mieście Radzionków. Równocześnie zostały one zakwalifikowane jako obszary rewitalizacji (w tym samym kształcie).

Mapa 13 Zdegradowany Podobszar 1 wyznaczony na podstawie danych

Mapa 14 Zdegradowany Podobszar 2 wyznaczony na podstawie danych

